

TURAN
UNIVERSITY

**Ministry of Science and Higher Education
of the Republic of Kazakhstan**

EURASIAN SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW

Scientific journal

ЕУРАЗИЯЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ЗАҢ ЖУРНАЛЫ

Ғылыми журнал

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Научный журнал

**No. 1(10)
2025
Almaty**

Certificate KZ81VPY00058517 dated 07.11.2022
Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan
Committee for Information

Owner: Establishment
Turan University

Released in December 2022.
once in quarter

EDITORIAL BOARD

Chief Editor

Akimzhanov Talgat Kurmanovich – Doctor of Law, Professor, Turan University (H-index 4)

Responsible Editor

Aldabergenova Nonna Aldabergenovna – PhD in Law, Associate Professor, Turan University (H-index 1)

Editor

Zhappar Karlygash Zinilabidinovna – c.ph.s., PhD, Associate Professor, Turan University

Website Editor

Skuratova Irina Mihajlovna

Members of the editorial board

- 1 Edward Yukhnevich – Doctor of Law, Professor, University of Gdansk, Poland (H-index 2)
- 2 Bukalerovalyudmila Alexandrovna – Doctor of Law, Professor, Peoples' Friendship University of Russia, Russian Federation (H-index 3)
- 3 Zhanuzakova Leila Telmanovna – Doctor of Law, Professor, Turan University (H-index 1)
- 4 Suleymanov Akif Firudinovich – Doctor of Law, Professor, Turan University (H-index 3)
- 5 Alayeva Gulnaz Tursunovna – Candidate of Law, Professor, University Turan (H-index 1)
- 6 Koshkinbayeva Aliya Serzhanovna – PhD, Associate Professor, Turan University (H-index 2)
- 7 Kasymbek Aliya Orynbasarkyzy – PhD, Associate Professor, Turan University (H-index 3)
- 8 Karagusov Farkhad Sergeevich – Doctor of Law, Professor, Caspian University (H-index 3)
- 9 Baymakhanova Dina Muratovna – Doctor of Law, Professor, KazNU named after al-Farabi (H-index 3)
- 10 Bizhanova Aigul Rabkhanovna – Doctor of Law, Associate Professor, KazNPU named after Abaya (H-index 3)
- 11 Khanov Talgat Akhmatzievich – Doctor of Law, Professor, Research Institute of Economic and Legal Research at Kazpotrebsoyuz University (H-index 5)
- 12 Dilbarkhanova Zhanat Rahimzhanovna – Doctor of Law, Professor, M. Yesbulatov Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan (H-index 2)
- 13 Akimbekova Saida Aminovna – Doctor of Law, Professor, Caspian University (H-index 5)
- 14 Lapshin Valery Fedorovich – Doctor of Law, Professor, Yugorsky State University, Russian Federation (H-index 2)
- 15 Seliverstov Vyacheslav Ivanovich – Doctor of Law, Professor, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation (H-index 3)

Turan University owns the exclusive rights to reprint
certain materials, publish and use the journal commercially

© Turan University, 2025

Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министірлігі
Ақпарат комитетінің
07.11.2022 ж. KZ81VPY00058517 куәлігі

**Меншіктенуші: «Туран»
Университеті» мекемесі**

**2022 ж. Желтоқсаннан бастап
тоқсанына бір рет шығады**

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА

Бас редактор

Акимжанов Талгат Курманович – з.ғ.д., профессор, «Тұран» университеті (H-index 4)

Жауапты редактор

Алдабергенова Нонна Алдабергеновна – з.ғ.к., қауымдастырылған профессор, «Тұран» университеті (H-index 1)

Редактор

Жаппар Карлыгаш Зинилабидиновна – ф.ғ.к., PhD, қауымдастырылған профессор, «Тұран» университеті

Сайт редакторы

Скуратова Ирина Михайловна

Редакциялық алқа мүшелері

- 1 Юхневич Эдвард – з.ғ.д., профессор, Гданьск университеті, Польша (H-index 2)
- 2 Букалерева Людмила Александровна – з.ғ.д., профессор, Ресей халықтар достығы университеті, РФ (H-index 3)
- 3 Жанузакова Лейла Тельмановна – з.ғ.д., профессор, «Тұран» университеті (H-index 1)
- 4 Сулейманов Акиф Фирудинович – з.ғ. д., профессор, «Тұран» университеті (H-index 3)
- 5 Алаева Гульназ Турсуновна – з.ғ.к., профессор, «Тұран» университеті (H-index 1)
- 6 Кошкинбаева Алия Сержановна – PhD, қауымдастырылған профессор, «Тұран» университеті (H-index 2)
- 7 Қасымбек Әлия Орынбасарқызы – PhD, қауымдастырылған профессор, «Тұран» университеті (H-index 3)
- 8 Карагусов Фархад Сергеевич – з.ғ.д., профессор, Caspian University (H-index 3)
- 9 Баймаханова Дина Муратовна – з.ғ.д., профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ (H-index 3)
- 10 Бижанова Айгуль Рабхановна – з.ғ.д., қауымдастырылған профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ (H-index 3)
- 11 Ханов Талгат Ахматзиевич – з.ғ.д., профессор, Қазтұтынуодағы университеті экономикалық және құқықтық зерттеулер ҒЗИ директоры (H-index 5)
- 12 Дильбарханова Жанат Рахимжановна – з.ғ.д., профессор, М. Есболатов атындағы ҚР ІІМ Академиясы (H-index 2)
- 13 Акимбекова Саида Аминовна – з.ғ.д., профессор, Caspian University (H-index 5)
- 14 Лапшин Валерий Федорович – з.ғ.д., профессор, Югор мемлекеттік университеті, РФ (H-index 2)
- 15 Селиверстов Вячеслав Иванович – з.ғ.д., профессор, М.В. Ломоносов атындағы ММУ, РФ (H-index 3)

«Тұран» университетінің жеке материалдарды қайта басуға, журналды басып шығаруға
және коммерциялық пайдалануға айрықша құқығы бар

Свидетельство № KZ81VPY00058517 от 07.11.2022 г.
Министерство информации и общественного развития Республики Казахстан
Комитет информации

Собственник: учреждение
«Университет «Туран»

Выходит с декабря 2022 г.
один раз в квартал

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор

Акимжанов Талгат Курманович – д.ю.н., профессор, университет «Туран» (H-index 4)

Ответственный редактор

Алдабергенова Нонна Алдабергеновна – к.ю.н., ассоциированный профессор, университет «Туран» (H-index 1)

Редактор

Жаппар Карлыгаш Зинилабидиновна – к.ф.н., PhD, ассоциированный профессор, университет «Туран»

Редактор сайта

Скуратова Ирина Михайловна

Члены редакционной коллегии

- 1 Юхневич Эдвард – д.ю.н., профессор, Гданьский университет, Польша (H-index 2)
- 2 Букалерева Людмила Александровна – д.ю.н., профессор, Российский университет дружбы народов, РФ (H-index 3)
- 3 Жанузакова Лейла Тельмановна – д.ю.н., профессор, университет «Туран» (H-index 1)
- 4 Сулейманов Акиф Фирудинович – д.ю.н., профессор, университет «Туран» (H-index 3)
- 5 Алаева Гульназ Турсуновна – к.ю.н., профессор, университет «Туран» (H-index 1)
- 6 Кошкинбаева Алия Сержановна – PhD, ассоциированный профессор, университет «Туран» (H-index 2)
- 7 Қасымбек Алия Орынбасарқызы – PhD, ассоциированный профессор, университет «Туран» (H-index 3)
- 8 Карагусов Фархад Сергеевич – д.ю.н., профессор, Caspian University (H-index 3)
- 9 Баймаханова Дина Муратовна – д.ю.н., профессор, КазНУ им. аль-Фараби (H-index 3)
- 10 Бижанова Айгуль Рабхановна – д.ю.н., ассоциированный профессор, КазНПУ им. Абая (H-index 3)
- 11 Ханов Талгат Ахматзиевич – д.ю.н., профессор, НИИ экономических и правовых исследований университета Казпотребсоюз (H-index 5)
- 12 Дильбарханова Жанат Рахимжановна – д.ю.н., профессор, Академия МВД РК имени М. Есбұлатова (H-index 2)
- 13 Акимбекова Саида Аминовна – д.ю.н., профессор, Caspian University (H-index 5)
- 14 Лапшин Валерий Федорович – д.ю.н., профессор, Югорский государственный университет, РФ (H-index 2)
- 15 Селиверстов Вячеслав Иванович – д.ю.н., профессор, МГУ им. М.В. Ломоносова, РФ (H-index 3)

Университету «Туран» принадлежат исключительные права на перепечатку отдельных материалов, издание и коммерческое использование журнала

© Университет «Туран», 2025

IN THE ISSUE

1 STATE LAW AND MANAGEMENT

Almenbetova T.A., Aldabergenova N.A., Konysbay B.M., Kadirbay A.A.

Optimization of tax administration as a key factor
in the development of the tax system of Kazakhstan 7

Momysheva F.S., Sumbarova M.V., Zhangabulova Zh.M., Kulibek A.B.

Globalization as a factor of sovereignty transformation:
opportunities, risks, and legal consequences 13

2 CIVIL LAW, CIVIL PROCESS

Nusipzhanov N.N., Koshkinbayeva A.S., Juchnevicius E.

The digitalization of civil law: legal perspectives from Kazakhstan and Poland 22

3 CRIMINAL LAW, CRIMINAL PROCESS

Jetibayev N.S.

Special features of the qualification of criminal offences
of human trafficking 32

Alayeva G.T., Kabdoldina Y.V.

Use of digital technologies in forensic expertise in Kazakhstan and worldwide:
prospects and challenges 38

4 INTERNATIONAL AND COMPARATIVE LAW

Lou Y., Yergali A.M.

The development of a legal framework for data security cooperation within
the shanghai cooperation organization 48

НӨМІРДЕ. В НОМЕРЕ

1 МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ БАСҚАРУ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРАВО И УПРАВЛЕНИЕ

Almenbetova T.A., Aldabergenova N.A., Konysbay B.M., Kadirbay A.A.

Optimization of tax administration as a key factor in the development
of the tax system of Kazakhstan 7

Momysheva F.S., Sumbarova M.V., Zhangabulova Zh.M., Kulibek A.B.

Globalization as a factor of sovereignty transformation:
opportunities, risks, and legal consequences 13

2 АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҚ, АЗАМАТТЫҚ ҮРДС ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО, ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС

Nusipzhanov N.N., Koshkinbayeva A.S., Juchnevicius E.

The digitalization of civil law: legal perspectives from Kazakhstan and Poland 22

3 ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ҮРДС УГОЛОВНОЕ ПРАВО, УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС

Джетібаев Н.С.

Адамдарды саудаға салу қылмыстық құқықбұзушылықтарын
саралаудың ерекшеліктері 32

Алаева Г.Т., Кабдолдина Е.В.

Использование цифровых технологий в судебной экспертизе
в Казахстане и в мире: перспективы и вызовы 38

4 ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ҚҰҚЫҚ МЕЖДУНАРОДНОЕ И СРАВНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

Lou Y., Yergali A.M.

The development of a legal framework for data security
cooperation within the shanghai cooperation organization..... 48

1 STATE LAW AND MANAGEMENT

МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ БАСҚАРУ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРАВО И УПРАВЛЕНИЕ

IRSTI 10.21.63

УДК 347.73

JEL K34

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2025-1-1-7-12>

ALMENBETOVA T.A.,*¹

m.hum.s., PhD student.

*e-mail: 22230465@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-9913-2331

ALDABERGENOVA N.A.,¹

c.l.s., professor.

e-mail: n.aldabergenova@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0001-7384-3664

KONYSBAY B.M.,²

PhD, associate professor.

e-mail: Konysbay17@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3835-6796

KADIRBAY A.A.,¹

m.g.s., senior lecturer.

e-mail: a.kadirybay@turan-edu.kz

ORCID ID: 0009-0001-3694-5415

¹Turan University,

Almaty, Kazakhstan

²Al-Farabi Kazakh National University,

Almaty, Kazakhstan

OPTIMIZATION OF TAX ADMINISTRATION AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE TAX SYSTEM OF KAZAKHSTAN

Abstract

The article considers the significance of the development of the institute of tax administration in the context of cardinal transformation of the tax system of Kazakhstan. To ensure the financial stability of the country it is necessary to ensure effective tax administration and optimization of the activities of tax authorities. The authors describe tax administration as a multifaceted socio-economic and political phenomenon reflecting the development of market infrastructure, improvement of public administration mechanisms and principles of civil society. The Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan acts as a key source of information for the formation of national tax policy and strategic planning. The article analyzes the indicators used to assess progress in achieving national goals, and considers the impact of reducing and simplifying administrative barriers. In addition, various forms and methods of tax administration are studied. In conclusion, the authors propose a number of principles of tax system design aimed at its optimization and further improvement.

Key words: tax, taxation, tax policy, digitalization, tax legislation, budget, tax control.

Introduction

International taxation practice is the study and analysis of tax systems and policies of different countries. It covers taxation methods, tax rate levels, tax bases, administrative processes and tax incentive mechanisms. International experience serves as a valuable source of information for improving national tax systems, promoting economic growth, ensuring fairness and improving the efficiency of tax administration.

Analysis of international taxation practices allows countries such as Kazakhstan to modernize their tax system, optimize economic policy and attract foreign investment.

Key aspects of international taxation include:

1. **The structure of the tax system** – types of taxes (income tax, VAT, property tax, etc.) and their rates.
2. **Administrative procedures** – mechanisms of tax administration, rights and obligations of taxpayers, the process of tax audits.
3. **Tax incentives** – benefits and preferences aimed at supporting economic development.
4. **Fairness and efficiency of taxation** – ensuring social justice, balancing tax burden and increasing economic efficiency.
5. **International Standards** – recommendations and norms developed by organizations such as the OECD (Organization for Economic Cooperation and Development).

Materials and methods

The study uses various methods, including philosophical, general scientific and special scientific approaches. When analyzing the tax system of the Republic of Kazakhstan, identifying its shortcomings and searching for areas for improvement, various philosophical methods are used.

One of the key methods is the dialectical approach, which allows a deeper understanding of the essence and content of the legal regulation of the tax system, as well as objectively assess its existing shortcomings. The system method is used for a comprehensive study of the problem in the context of the functioning of the tax system of Kazakhstan, identifying the interrelationships between various factors affecting its development.

The formal-logical method is used to analyze the normative content of the legislation regulating taxes and other mandatory payments. Comparative and comparative-legal methods allow comparing the tax system of Kazakhstan with international experience, in particular, with the tax systems of Singapore, the United States and Bulgaria.

Results and discussion

The key aspect of the fundamental reform of the tax system is the development of the institution of tax administration. Effective functioning of tax authorities and improvement of tax administration system play a crucial role in ensuring financial stability of Kazakhstan. This process is a complex socio-economic and political phenomenon reflecting the level of development of market infrastructure, state institutions and principles of civil society.

Taxes serve as the main source of state budget revenues, and their stable and timely collection requires an efficient tax structure. The tax structure in Kazakhstan comprises tax and customs authorities. The tax authorities perform the key function of collecting taxes and mandatory payments to all levels of the budget in accordance with tax legislation [1].

Kazakhstan's strategic goal is to become one of the 30 most developed countries in the world. To achieve this goal, the tax authorities, as part of the public administration system, must implement coordinated and consistent measures. The most important factor in this case is the strengthening of trust and partnership with the business community.

Foreign experience demonstrates successful models of support and development of entrepreneurship, including small and medium-sized businesses, as well as large corporations and

holdings. These models are aimed at the formation of an effective and favorable tax system for citizens. In this context, the analysis of foreign taxation systems, identification of their common features with Kazakhstani practice and assessment of opportunities for their implementation in Kazakhstan are particularly relevant.

One of the key taxes forming the state budget in many countries is corporate income tax. Its tax base is formed taking into account a variety of factors relating to the activities of companies. The study of foreign experience shows that such organizational structures as joint stock companies, cooperatives, insurance companies and commercial enterprises are subject to corporate tax in countries such as the United States, Germany and France. This tax is characterized by the presence of various exemptions and the complexity of calculation and payment. To identify similarities and differences in the mechanisms of corporate taxation, let us consider the practice of its application in different countries.

In Bulgaria, resident companies are taxed on all their worldwide income, while foreign organizations pay tax only on income received from sources in Bulgaria. The corporate tax rate is 10% and gains from the sale of assets are included in the taxable base. Gains from securities sold on regulated EU/EEA markets are not taxed, as are similar transactions outside this zone. Dividends from Bulgarian and EU/EEA companies are also exempt from taxation [2].

In Ireland, the main tax for organizations is corporate income tax. The country actively participates in international agreements, having avoided double taxation in more than 60 jurisdictions. The tax rate depends on the type of activity of the company:

12.5% – for trading companies,

25% for non-trading income (e.g. passive income, real estate rental).

The Irish tax system allows companies to pay taxes in the jurisdiction where they are managed, which attracts large corporations such as Apple [3].

In Cyprus, a company is considered a tax resident if it is managed and controlled from within the country. From 2023, organizations registered in Cyprus are automatically recognized as its tax residents unless they have no other tax residence. Corporate tax for all companies is 12.5% [4].

Singapore has a corporate tax rate of 17%. Income earned within the country as well as foreign income produced in Singapore is taxable [5]. The government offers tax relief mechanisms, including double cost write-offs. This measure is aimed at stimulating innovation and increasing the productivity of companies. In particular, companies operating in the high-tech sector can write off four times more expenses in key areas such as intellectual property licensing, patent registration and R&D [6].

Thus, analyzing foreign tax systems allows us to identify both common patterns and unique features of different taxation models. This makes it possible to adapt effective practices to optimize Kazakhstan's tax policy.

One of the key taxes in the tax system is property tax, which plays a significant role in budget formation. To conduct a comparative analysis of property taxation of organizations in countries with similar economic indicators it is possible to compare the number of taxable objects and the share of property tax revenues in the total volume of tax revenues.

Thus, in New York State about 40% of the budget is formed at the expense of property tax. In Kazakhstan, the impact of this tax on the budget can also be traced: its share is about 5% of total tax revenues. However, this indicator remains relatively low due to differences in the taxation system and property valuation methods. In Kazakhstan, property tax is based on real estate, but the approaches to valuation and taxation may vary, which affects the amount of revenues.

In New York State, the entire property complex, including land and buildings on it, is subject to taxation. The methodology of real estate valuation plays an important role, as it forms the tax base. In Great Britain real estate taxation is carried out through a single tax if there are signs of entrepreneurial activity. In this case, the taxable value is determined on the basis of the estimated annual rent for the object.

In addition, the UK has various components of property tax, including a tax on commercial property (Business Rates) and capital gains tax on the sale of real estate. The flexibility of the tax system allows small businesses to revise their tax base in response to market conditions and receive

certain reliefs, making the system more adaptable. Additionally, the complexity of the tax structure is enhanced by the presence of local and national bodies that independently set tax rates and rules [7].

In Canada, property tax is based on the aggregate market value of land and buildings, and individual tax rates depend on planned budget expenditures and the established tax base. Local governments determine their own tax rates, which leads to variability in tax policy from region to region. Some provinces have tax incentives or tax abatement programs to support environmental sustainability [8].

A portion of property tax revenue in Canada is used to fund local infrastructure, education and social services, which contributes to regional development. The amount of tax varies from province to province and even city to city. For example, in Vancouver, the average rate is around 0.25%-0.3%, while in Toronto and Montreal it can be higher. Rates are reviewed annually based on market assessments and budgetary needs, with the authorities taking into account the need to finance infrastructure and social programs.

Conclusion

Based on the experience of corporate income tax reform in Kazakhstan, several key aspects can be emphasized:

- ♦ Flexibility of tax rates – similar to Singapore and Ireland, industry specifics should be taken into account, setting reduced rates for the high-tech and innovative sector.
- ♦ Double cost write-off mechanism – implementing similar to Singapore, allowing companies to write off double or quadruple the cost of innovative development and research, which will stimulate scientific research and technological development.
- ♦ Dividend Tax Relief – applying the principles of Bulgaria, where dividend income received from EU/EEA companies is not taxed. This may contribute to attracting foreign investment.
- ♦ Foreign tax credit mechanism – using the experience of Cyprus, it is necessary to introduce a system of accounting for taxes paid abroad when calculating corporate tax liabilities of Kazakhstan.

As for the improvement of property taxation, several directions can be emphasized:

- ♦ Differentiated tax rates – setting higher rates for commercial real estate and providing tax exemptions for social housing.
- ♦ Actualization of real estate valuation methodology – bringing it in line with international standards for a more accurate determination of the market value of property.
- ♦ Implementation of a green property tax – as an incentive for projects focused on sustainable development, use of renewable energy sources and environmentally friendly construction.
- ♦ Support for the tourism industry – providing tax incentives for properties related to tourism development.

Transformation of the tax system is an important factor in ensuring financial stability and economic growth of Kazakhstan. The development of effective tax administration and increased transparency of tax authorities will contribute to the creation of a sustainable and reliable tax system.

Kazakhstan's strategic goal is to become one of the world's 30 developed countries, which requires modernization of the tax system, strengthening interaction with the business community and analysis of international experience. Examples of foreign taxation models, including corporate income tax and property tax in Bulgaria, Ireland, Cyprus and Singapore, may be useful for adaptation to Kazakhstani realities.

Currently, the share of property tax in Kazakhstan is only 5% of total tax revenues, while in New York State this figure reaches 40%. This demonstrates the need for reforms aimed at improving the efficiency of tax administration.

Key steps in this direction include:

- ♦ modernization of the real estate valuation system,
- ♦ differentiation of tax rates,
- ♦ expansion of powers of local authorities in taxation issues.

Improvement of Kazakhstan's tax system will strengthen social and economic stability, create favorable conditions for doing business and ensure sustainable growth. Rational tax policy and effective allocation of budgetary resources aimed at the development of infrastructure and public services are the most important factors of economic prosperity of the country.

REFERENCES

- 1 Кожихметова М.К. Налоговое администрирование: учебное пособие. – Алматы, 2009.
- 2 URL: <https://gsl.org/ru/taxes/bolgariya/>
- 3 URL: <http://worldtaxes.ru/nalogi-v-evrope/nalogooblozhenie-v-irlandii/>
- 4 Tax, Facts & Figures 2023 – Cyprus.
- 5 URL: <https://gsl.org/en/taxes/singapore/>
- 6 Фадеева И.А. Особенности правового регулирования налогообложения в Республике Сингапур. – М., 2018.
- 7 Семенова Н.Н. Налоговые льготы на прибыль организации как инструмент стимулирования инвестиционной активности // Финансы и кредит. – 2016. – № 28. – С. 38–49.
- 8 Кузин А.Е. FGBOU VO. – Саранск, Россия.

REFERENCES

- 1 Kozhahmetova M.K. (2009) Nalogovoe administrirovanie: uchebnoe posobie. Almaty. (In Russian).
- 2 URL: <https://gsl.org/ru/taxes/bolgariya/>. (In English).
- 3 URL: <http://worldtaxes.ru/nalogi-v-evrope/nalogooblozhenie-v-irlandii/>. (In English).
- 4 Tax, Facts & Figures 2023. Cyprus. (In English).
- 5 URL: <https://gsl.org/en/taxes/singapore/>. (In English).
- 6 Fadeeva I.A. (2018) Osobennosti pravovogo regulirovaniya nalogooblozheniya v Respublike Singapur. M. (In Russian).
- 7 Semenova N.N. (2016) Nalogovye l'goty na pribyl' organizacii kak instrument stimulirovaniya investicionnoj aktivnosti // Finansy i kredit. No. 28. P. 38–49. (In Russian).
- 8 Kuzin A.E. FGBOU VO. Saransk, Rossiya. (In Russian).

АЛЬМЕНБЕТОВА Т.А.,*¹

з.ф.м., докторант.

*e-mail: 22230465@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-9913-2331

АЛДАБЕРГЕНОВА Н.А.,¹

з.ф.к., профессор.

e-mail: n.aldabergenova@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0001-7384-3664

ҚОНЫСБАЙ Б.М.,²

PhD, доцент.

e-mail: Konysbay17@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3835-6796

КӘДІРБАЙ А.Ә.,¹

гум.ф.м., сениор-лектор.

e-mail: a.kadirbay@turan-edu.kz

ORCID ID: 0009-0001-3694-5415

¹«Тұран» университеті,

Алматы қ., Қазақстан

²әл-Фараби атындағы

Қазақ ұлттық университеті,

Алматы қ., Қазақстан

ҚАЗАҚСТАННЫҢ САЛЫҚ ЖҮЙЕСІН ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ САЛЫҚТЫҚ ӘКІМШІЛЕНДІРУДІ ОҢТАЙЛАНДЫРУ

Аңдатпа

Мақалада Қазақстанның салық жүйесін түбегейлі өзгерту контекстінде салықтық әкімшілендіру институтын дамытудың маңыздылығы қарастырылады. Елдің қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиімді салықтық әкімшілендіру және салық органдарының қызметін оңтайландыру қажет. Авторлар салық-

тық әкімшілендіруді нарықтық инфрақұрылымның дамуын, мемлекеттік басқару тетіктерін жетілдіруді және азаматтық қоғам принциптерін көрсететін көп қырлы әлеуметтік-экономикалық және саяси құбылыс ретінде сипаттайды. Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі Ұлттық салық саясаты мен стратегиялық жоспарлауды қалыптастыру үшін негізгі ақпарат көзі болып табылады. Мақалада ұлттық мақсаттарға жетудегі прогресті бағалау үшін қолданылатын көрсеткіштер талданады және әкімшілік кедергілерді азайту мен жеңілдетудің әсері қарастырылады. Сонымен қатар, салықтық басқарудың әртүрлі формалары мен әдістері зерттелуде. Қорытындылай келе, авторлар оны оңтайландыруға және одан әрі жетілдіруге бағытталған салық жүйесін құрудың бірқатар принциптерін ұсынады.

Тірек сөздер: салық, салық салу, салықтық әкімшілендіру, салық саясаты, цифрландыру, салық заңнамасы, бюджет.

АЛЬМЕНБЕТОВА Т.А.,*¹

М.Ю.Н., докторант.

*e-mail: 22230465@turanaedu.kz

ORCID ID: 0000-0002-9913-2331

АЛДАБЕРГЕНОВА Н.А.,¹

К.Ю.Н., профессор.

e-mail: n.aldabergenova@turanaedu.kz

ORCID ID: 0000-0001-7384-3664

КОНЫСБАЙ Б.М.,²

PhD, доцент.

e-mail: Konysbay17@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3835-6796

КАДИРБАЙ А.А.,¹

М.Гум.Н., сениор-лектор.

e-mail: a.kadirbay@turanaedu.kz

ORCID ID: 0009-0001-3694-5415

¹Университет «Туран»,

г. Алматы, Казахстан

²Казахский национальный университет

им. аль-Фараби,

г. Алматы, Казахстан

ОПТИМИЗАЦИЯ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ КАЗАХСТАНА

Аннотация

В статье рассматривается значимость развития института налогового администрирования в контексте кардинальной трансформации налоговой системы Казахстана. Для обеспечения финансовой стабильности страны необходимо эффективное налоговое администрирование и оптимизация деятельности налоговых органов. Авторы описывают налоговое администрирование как многогранное социально-экономическое и политическое явление, отражающее развитие рыночной инфраструктуры, совершенствование механизмов государственного управления и принципы гражданского общества. Министерство финансов Республики Казахстан выступает ключевым источником информации для формирования национальной налоговой политики и стратегического планирования. В статье анализируются показатели, используемые для оценки прогресса в достижении национальных целей, а также рассматривается влияние сокращения и упрощения административных барьеров. Кроме того, изучаются различные формы и методы налогового администрирования. В завершение авторы предлагают ряд принципов построения налоговой системы, направленных на ее оптимизацию и дальнейшее совершенствование.

Ключевые слова: налог, налогообложение, налоговое администрирование, налоговая политика, цифровизация, налоговое законодательство, бюджет.

IRSTI 10.07.53
UDC 321.011
JEL K39

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2025-1-1-13-21>

MOMYSHEVA F.S.,*¹

c.l.s., associate professor.

*e-mail: f.momysheva@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0003-4053-0690

SUMBAROVA M.V.,²

d.l.s., associate professor.

e-mail: sumbarova.marina@inbox.lv

ORCID ID: 0000-0002-0731-1982

ZHANGABULOVA ZH.M.,³

MSc in foreign regional studies,

senior lecturer.

e-mail: zhangabulova09@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2731-2920

KULIBEK A.B.,⁴

m.l.s., senior lecturer.

e-mail: begalykyzy.ak@mail.ru

ORCID ID: 0009-0006-5234-2688

¹Turan University,

Almaty, Kazakhstan

²Baltic International Academy,

Riga, Latvia

³Karaganda University of Kazpotreboyz,

Karaganda, Kazakhstan

⁴ESIL University,

Astana, Kazakhstan

GLOBALIZATION AS A FACTOR OF SOVEREIGNTY TRANSFORMATION: OPPORTUNITIES, RISKS, AND LEGAL CONSEQUENCES

Abstract

This article is dedicated to the study of the multifaceted process of globalization, analyzing key concepts that shape the understanding of this complex phenomenon. The relationship between globalization and sovereignty is a central issue. Various theoretical approaches are considered, ranging from liberal theories that emphasize economic integration and interdependence to critical perspectives that highlight increasing inequality and the erosion of national borders. The impact of globalization on political, economic, and cultural spheres is examined, along with its consequences for nation-states and their ability to control internal processes. The authors focus on how to balance engagement in global economic and political processes with the protection of national sovereignty. The interconnection between these two aspects is explored. This article aims to provide a comprehensive overview of the main concepts of globalization and their impact on state sovereignty, identifying both opportunities and risks associated with this process and contributing to a deeper understanding of contemporary global politics.

Key words: globalization, alter-globalization, state sovereignty, internationalization, Westernization, regionalization, integration.

Introduction

The term “globalization” was first introduced by the American marketing scholar Theodore Levitt, after which it became firmly established not only in the language of entrepreneurs but also gained

widespread use across various fields. Levitt's main idea is that, in the long run, "global" companies will dominate rather than transnational ones. Their strategy should focus on product standardization and cost optimization rather than adapting to consumer preferences in individual local markets. In other words, the future belongs to those who strive for unification and cost reduction rather than catering to the specific demands of each region. Unlike transnational corporations, global corporations perceive the world as a single market rather than a collection of separate territories [1].

However, in the decades since the term "globalization" began to be widely used in the fields of state and law, its definition has remained ambiguous. As evident from publications in recent years, both in the West and the East [2], the concept remains blurred. Debates about what globalization is, its nature, and its ultimate goals – initiated when researchers first began to analyze this phenomenon – have not only persisted but have also deepened and expanded. The intensity of these discussions arises from the irreconcilable differences in perspectives on globalization, expressed by various scholars. Many of them, when addressing the social consequences of globalization and the changes it brings to social structures, struggle to maintain an objective assessment. There is also a broad spectrum of opinions on how globalization interacts with other social processes, its short-term and long-term prospects, and its impact on nations and peoples.

One thing is undeniable: global processes are reshaping national sovereignty, reducing its scope and altering its very essence. The emergence of international organizations, the universalization of legal norms, the formation of intergovernmental alliances, the rise of supranational institutions, the dominance of global currencies, and the marginalization of certain ethnic languages – all of these reflect the rapid transformation of sovereignty in its various forms.

The future remains uncertain. To what extent are national sovereignty and deepening globalization compatible – or perhaps even antagonistic? This question requires thorough analysis and forecasting of potential development scenarios.

Materials and methods

The study is based on scientific articles, including those from peer-reviewed journals, as well as monographs by leading researchers in the fields of law, economics, sociology, and political science. Particular attention was given to empirical studies that analyze specific aspects of globalization.

Various research methods were employed at both theoretical and empirical levels. Theoretical analysis included an examination of key globalization concepts proposed by different schools of thought, such as liberalism, Marxism, and constructivism. Empirical analysis focused on assessing the impact of globalization on various aspects of the global economy and society. This combined approach made it possible to present a balanced and well-argued view of the phenomenon of globalization.

The use of systemic scientific research methods allowed for a comprehensive examination of the object and subject of the study, considering their development and interactions with other phenomena. Based on this framework, an attempt was made to identify specific patterns and trends in the evolution of state sovereignty under the conditions of globalization.

In academic discourse, sovereignty and globalization are often presented as mutually exclusive forces. The study of these concepts has attracted the attention of many researchers.

The question of state sovereignty has long captivated scholars. Certain elements of the sovereignty doctrine have been reflected in the works of renowned Kazakhstani and global political and legal thinkers. Their writings analyze key aspects related to independence and the supremacy of state power. These ideas have developed over centuries and continue to influence modern interpretations of sovereignty. The study of these thinkers – Aristotle, Jean Bodin, Alexander Hamilton, Hegel, V.M. Hessen, Thomas Hobbes, Hugo Grotius, N.N. Alekseev, Hans Kelsen, among others – provides deeper insights into the evolution of the concept of sovereignty and its significance for international law and political theory.

A comprehensive analysis of the concept of sovereignty and state structure has been provided in the works of Kazakhstani and Russian scholars, including S.A. Avakyan, M.T. Baymakhanov, M.V. Baglay, S.Z. Zimanov, V.A. Kim, A.K. Kotov, O.E. Kutafin, E.L. Kuzmin, B.M. Lazarev, I.D. Levin, V.S. Nersesyants, S.S. Sartaev, G.S. Sapargaliyev, V.E. Chirkin, V.S. Shevtsov, and others.

Globalization, manifested in the increasing interconnectedness of states, has become the subject of intense debates regarding the transformation of national sovereignty among contemporary Western scholars, including Kenneth Waltz, Roland Robertson, David Held, and others [3]. Some researchers argue that globalization leads to the erosion of sovereignty, as transnational corporations and international organizations exert growing influence over domestic policies. Others, however, contend that globalization does not necessarily undermine sovereignty but rather transforms it. States adapt to new conditions, reinterpreting their roles and functions.

In our view, it is premature to claim that the various aspects of globalization have been fully conceptualized in academic discourse. Foundational domestic studies on the impact of globalization on the state-legal sphere remain limited in number.

Furthermore, despite the existence of numerous publications, monographs, and dissertations, the issue of sovereignty's transformation in the era of globalization remains insufficiently explored.

Results and discussion

The concept of revolutionary globalism (hyper-globalism) has its primary supporters among politicians and business leaders. It is widely recognized as a successful model of societal development based on the Western paradigm and envisions the future of globalization as a fundamental restructuring of human activity. These ideas are rooted in neoliberal theory and practice, where globalization is seen as a specific form of internationalization of economic, political, and cultural life, focused on accelerated economic integration on a global scale. This approach maximizes the use of scientific and technological advancements and free market mechanisms, often disregarding national entities, social structures, cultural and civilizational factors, and ecological imperatives. According to this perspective, free competition and market dynamics will naturally ensure the most rational and efficient distribution of resources and capital, ultimately leading to the formation of a global economic, legal, and political space and establishing a new world economic order [4].

Evolutionary globalists (transformationists), on the other hand, consider the modern form of globalization historically unprecedented, incomparable to any previous world order. They emphasize the gradual adaptation of states and societies to an interdependent and unstable world, with its inevitable social and political transformations. They argue that globalization is a powerful, world-transforming force, responsible for societal evolution and the reshaping of global order. Supporters of this approach view globalization as a long-term, contradictory process, subject to various shifts and changes, and believe that attempting to predict the future global structure is misguided. They associate globalization with new global stratification, where some countries steadily establish themselves at the core of world development, while others become hopelessly marginalized. Although sovereign states will retain control over their territories, the influence of international organizations will expand alongside national sovereignty [4].

Today, globalization has become the overarching backdrop and context for all social processes, including economic, political, and socio-cultural developments. But what exactly is globalization?

In academic circles, there is no universally accepted definition of the term "globalism". Different perspectives exist on this phenomenon. Some researchers interpret globalism as a positive process aimed at bringing humanity closer together and fostering integration. They argue that globalism contributes to the formation of a unified global community.

At the same time, another part of the scientific community takes a critical stance on globalism. They view it as a deliberate spread of Western values, norms, and behavioral models across the world, which they consider a form of Western-centric dominance.

There is no single agreed-upon definition of this concept. In the broadest sense, globalization can be defined as a trend toward convergence, interaction, and interdependence among states on a global scale. However, within different research paradigms, the concept of globalization is interpreted in varied ways, altering its role, mechanisms, and objectives depending on the context.

The term "globalization" generally encompasses diverse processes such as internationalization, Westernization, integration, unification, and several others. These processes give rise to various challenges. Political unification and integration processes often face resistance from nation-states

and governments that are unwilling to “trade” national sovereignty for the perceived “benefits” of globalization.

The process of Westernization and the socio-cultural transformations occurring in non-Western societies, particularly in the Middle East, provoke opposition. Similarly, transnationalization encounters resistance from countries dissatisfied with the position assigned to them within the global economic system.

The content and role of globalization in the modern world are interpreted differently by researchers. One scientific perspective views globalization as a new form of modernization of the global economy, marking a new phase in the internationalization of economic systems. This phase results from shifts in the global economy driven by the scientific and technological revolution, which is propelling humanity into a new technological era shaped by the latest advancements in science and technology [5].

Another significant aspect of globalization processes is reflected in the concept of globalism as unipolar globalization, also known as neoliberal globalization. The primary goal of this form of globalization is to create a borderless world for goods and capital, establishing a single global market where transnational corporations (TNCs) play a dominant role. Globalism thus becomes the ideology of these TNCs, and they, in turn, become its main agents.

The political order is restructured into a neoliberal framework, where new rules grant TNCs advantages over traditional state actors. These corporations, by shaping and enforcing new market rules, secure their dominance.

By freeing themselves from state regulations and national borders, TNCs aim to establish a global market based on neoliberal principles. The key processes driving this form of globalization are transnationalization and Westernization [4].

The concept of globalization can take on different meanings depending on the goals and ideological context of the research. Various research paradigms interpret the nature of globalization differently.

At its core, globalization represents the spread of Western socio-political and cultural models, alongside the expansion of economic ties between nations. This process involves the transfer of Western values and institutions to other regions while simultaneously deepening international economic integration. Thus, globalization can be seen as a dual process, combining Westernization and the transnationalization of economic relations.

According to Immanuel Wallerstein’s World-Systems Theory, the economic structure of modern capitalism is based on a global system rather than a national one. The world system consists of an economically and politically dominant core and a dependent periphery. The core develops as an industrial production system, while the periphery supplies raw materials at prices determined by the core [6].

V.L. Inozemtsev, a Russian analyst of globalization processes, examined political globalization as the gradual erosion of national sovereignty. He attributed this phenomenon to the increasing instability and loss of governance in certain states, as well as the integration of human rights principles into the international legal system.

As a result, according to Inozemtsev, a phenomenon of “limited sovereignty” emerges as a direct consequence of political globalization. He emphasized that globalization is not an inevitable or uncontested process – a state can isolate itself from global flows, but such a strategy would lead to negative consequences for that country while having little impact on the rest of the world [7].

The post-industrial aspect discussed by Inozemtsev refers to the developed Western nations, led by the United States.

In our view, modern globalization is primarily globalism. The essence of globalism can be defined as hyperstructuralization at all levels of social relations – in economy, politics, governance, and culture – which, according to the renowned Hungarian scholar Miklós Simai, “under conditions of liberalization, is practically beyond the control of national legislation” [8].

Hyperstructuralization implies the displacement of traditional forms of control and governance over capital and information flows. Within the system of global influence, these processes intertwine with various models of dominance by some states over others. These include: “English” colonial models, based on direct military violence and political governance, “American” neocolonial models, based on indirect economic control and political pressure. Both serve as tools for sociocultural transformation

toward neoliberalism. Globalization does not lead to economic homogeneity or political equality among countries engaged in global interactions. On the contrary, it exacerbates inequality, thereby generating conflicts at different levels and in various spheres.

Supporters of alter-globalization, contrary to popular belief, do not propose real alternatives to globalization; rather, their actions demonstrate the absence of viable alternatives. The idea of an alternative to freedom of migration and consumer choice is largely illusory. Corporations naturally seek jurisdictions with a favorable investment climate. Citizens justifiably reject inefficient social security systems, opting for more advanced models. Ignoring humanitarian crises caused by authoritarian regimes is unacceptable, even under the pretext of sovereignty, contradicting the principles of “humanitarian intervention”. Thus, we argue that globalization, as a process of global community integration, is irreversible.

Another major conflict arises from the transnationalization of the economy, which is closely tied to the formation of a “global” economy.

Some view the creation of a “global” market as an attempt by the United States to monopolize the world economy through elite manipulation. Success in internationalization depends on a country’s position in the global economy: the biggest winners will be industrially developed countries – the core of the capitalist world – as they can reduce production costs by expanding their high-tech industries. Meanwhile, high-tech sectors in less developed countries will shrink. Labor-intensive and environmentally harmful industries will be relocated to semi-peripheral and peripheral developing nations.

In academic studies on globalization, East Asian countries – such as Japan, South Korea, Taiwan, Hong Kong, and Singapore – are often cited as successful examples of adaptation to globalization [5]. Under these conditions, state sovereignty is transformed into a negotiable asset, capable of generating economic advantages. This phenomenon stimulates regionalization as an integral part of globalization. As Naisbitt noted, globalization has a destabilizing effect on national sovereignty, impacting a wide range of political functions. In response, states strengthen cooperation and form regional political-economic alliances, which, to some extent, limit globalization [9]. This paradox, known as “Naisbitt’s paradox” [10], suggests that the expansion of global economic integration simultaneously strengthens individual actors. While nations seek to preserve their independence, they are also interested in forming economic unions to gain economic benefits. Examples of such integration blocs include BRICS, SCO, and EAEU.

Conclusion

Despite differences in wording, scholars agree that the process of globalization is a phenomenon of global significance, affecting the interests of individuals, society, and humanity as a whole.

It is reasonable to consider globalization in the context of modern scientific and technological innovations and advanced technologies. However, statements that reduce globalization to social production, the creation of a unified global financial and information space, or the abolition of territoriality appear to be debatable. Similarly, defining globalization solely through a political lens or subjective activity seems insufficiently justified.

The political aspect is undoubtedly important, but it does not fully encompass the diversity of globalization processes and is subject to situational changes. We believe that a comprehensive approach to studying the term “globalization” is necessary – one that considers the interrelationship of technological, economic, political, and sociocultural factors shaping the global space.

The main perspectives for analyzing globalization include economic, cultural, state-political, legal, sociological, and environmental approaches. It seems reasonable to consider globalization as the culmination of internationalization. This process can be regarded as a culmination because globalization accumulates and intensifies international ties, elevating them to a qualitatively new level. While internationalization implies interaction between individual national economies, globalization leads to the formation of a global economy characterized by transnational corporations and global supply chains.

Thus, globalization is a logical continuation and the highest stage of internationalization, marking the transition to a more integrated and interconnected world.

We believe that in the era of global interconnections, state and national sovereignty retain their key role as a fundamental legal concept that reflects changes in the system of modern states and international organizations. Sovereignty is an inherent characteristic of a state, rather than its governing apparatus, and therefore, the distinction between these concepts is of fundamental importance.

For a comprehensive analysis of the processes weakening state sovereignty, it is proposed to classify destabilizing factors by integrating these concepts into the theoretical framework of state and law. Globalization drives the transformation of existing risks and the emergence of new challenges and threats that impact sovereignty.

The key factors undermining the sovereignty of modern states include: the formation of alternative “centers of power” alongside the traditional system of sovereign states; the expansion of transnational corporations (TNCs); the destructive activities of states in political and economic spheres, including the use of “color revolution” technologies and private military companies; the spread of nihilistic ideology aimed at rejecting the concept of sovereignty; the use of the “humanitarian intervention” doctrine to violate international law; changes in migration dynamics; separatist aspirations of political forces in various regions; and the intensification of terrorist activities.

Globalization processes and the urgency of overcoming global challenges necessitate the involvement of states in various organizations and alliances with different legal natures, stimulating greater integration and interdependence among countries. Under these conditions, while the state loses its monopoly, it retains a key role in the development of the global system, delegating certain sovereign rights and functions – but not sovereignty itself. This delegation is driven by objective circumstances and aimed at protecting and advancing national interests.

We believe that such a transformation of sovereignty does not constitute its erosion but rather represents an adaptation to the new realities of the global order, where cooperation and interdependence become essential conditions for ensuring security and prosperity.

REFERENCES

- 1 Levitt T. The Globalization of markets // Harvard Business Review. 1983. URL: <https://hbr.org/1983/05/the-globalization-of-markets> (accessed: 03.03.2025)
- 2 Токаев Т.К. Казахстан в условиях глобализации // Вестник РУДН. Серия: Международные отношения. 2009. № 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kazakhstan-v-usloviyah-globalizatsii> (дата обращения: 15.03.2025)
- 3 Held D. Global transformations: politics, economics and culture. Cambridge, UK: Polity Press, 1991. URL: <https://philpapers.org/rec/HELGTP>
- 4 Баранов Н.С. Глобализация как ведущая тенденция мирового развития. URL: <http://www.nicbar.ru/politology/study/kurs-rossiya-v-globalnoj-politike/lektsiya-1-globalizatsiya-kak-vedushchaya-tendentsiya-mirovogo-razvitiya?ysclid=m8am2t0kl7334161598> (дата обращения: 11.03.2025)
- 5 Селищева Т.А., Вэйди Ч., Потапенко А.В., Ананьев А.А. Евразийская экономика и идея многополярного мира в контексте глобализации и регионализации // ПСЭ. – 2016. – № 1(57). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evraziyskaya-ekonomika-i-ideya-mnogopolyarnogo-mira-v-kontekste-globalizatsii-i-regionalizatsii> (дата обращения: 13.03.2025)
- 6 Новиков К.Е. Мир-системная теория И. Валлерстайна: анализ идейных истоков спорных суждений о российской истории // Социологический журнал. – 2015. – № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mir-sistemnaya-teoriya-i-vallerstai-na-analiz-idei-nyh-istokov-spornyh-suzhdenii-o-rossii-skoj-istorii> (дата обращения: 14.03.2025)
- 7 Иноземцев В.Л. Современная глобализация и ее восприятие в мире // Век глобализации. – 2008. – № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennaya-globalizatsiya-i-ee-vospriyatie-v-mire> (дата обращения: 15.03.2025)
- 8 Шимаи М. Глобализация как источник конкуренции, конфликтов и возможностей // Проблемы теории и практики управления. – М., 1999. – № 1.

9 Могильный Н.К., Мизинцева Н.Ф. Однополярное экономическое пространство как результат процесса глобализации // Управление экономическими системами. URL: <http://uecs.ru/makroekonomika/item/4294-2017-02-21-07-41-53>.

10 Naisbitt J. Global paradox: the bigger the world economy, the more powerful its smallest players. N.Y.: Morrow, 1994. 304 p. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/97-01-001-naysbitt-dzh-globalnyy-paradokshem-krupnee-mirovaya-ekonomika-tem-moschnee-ee-samyemelkie-uchastniki-naisbitt-j-global-paradox> (accessed: 16.03.2025).

REFERENCES

1 Levitt T. (1983) The Globalization of markets // Harvard Business Review. URL: <https://hbr.org/1983/05/the-globalization-of-markets> (accessed: 03.03.2025). (In English).

2 Tokaev T.K. (2009) Kazakhstan v usloviyah globalizatsii // Vestnik RUDN. Seriya: Mezhdunarodnye otnosheniya. No. 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kazakhstan-v-usloviyah-globalizatsii> (data obrashheniya: 15.03.2025). (In Russian).

3 Held D. (1991) Global transformations: politics, economics and culture. Cambridge, UK: Polity Press. URL: <https://philpapers.org/rec/HELGTP>. (In English).

4 Baranov N.S. Globalizatsiya kak vedushhaya tendentsiya mirovogo razvitiya. URL: <http://www.nicbar.ru/politology/study/kurs-rossiya-v-globalnoj-politike/lektsiya-1-globalizatsiya-kak-vedushchaya-tendentsiya-mirovogo-razvitiya?ysclid=m8am2t0kl7334161598> (data obrashheniya: 11.03.2025). (In Russian).

5 Selishheva T.A., Vjejdi Ch., Potapenko A.V., Anan'ev A.A. (2016) Evrazijskaya jekonomika i ideja mnogopoljarnogo mira v kontekste globalizatsii i regionalizatsii // PSJe. No. 1(57). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evraziyskaya-ekonomika-i-ideya-mnogopoljarnogo-mira-v-kontekste-globalizatsii-i-regionalizatsii> (data obrashheniya: 13.03.2025). (In Russian).

6 Novikov K.E. (2015) Mir-sistemnaya teoriya I. Vallerstaĭna: analiz idejnyh istokov spornyh suzhenĭ o rossijskoj istorii // Sociologicheskij zhurnal. No. 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mir-sistemnaya-teoriya-i-vallerstai-na-analiz-idei-nyh-istokov-spornyh-suzhdenii-o-rossii-skoi-istorii> (data obrashheniya: 14.03.2025). (In Russian).

7 Inozemcev V.L. (2008) Sovremennaya globalizatsiya i ee vosprijatie v mire // Vek globalizatsii. No. 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennaya-globalizatsiya-i-ee-vosprijatie-v-mire> (data obrashheniya: 15.03.2025). (In Russian).

8 Shimai M. (1999) Globalizatsiya kak istochnik konkurencii, konfliktov i vozmozhnostej // Problemy teorii i praktiki upravleniya. M., No. 1. (In Russian).

9 Mogil'nyj N.K., Mizinceva N.F. Odnoopoljarnoe jekonomicheskoe prostranstvo kak rezul'tat processa globalizatsii // Upravlenie jekonomicheskimi sistemami. URL: <http://uecs.ru/makroekonomika/item/4294-2017-02-21-07-41-53>. (In Russian).

10 Naisbitt J. (1994) Global paradox: the bigger the world economy, the more powerful its smallest players. N.Y.: Morrow, 304 p. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/97-01-001-naysbitt-dzh-globalnyy-paradokshem-krupnee-mirovaya-ekonomika-tem-moschnee-ee-samyemelkie-uchastniki-naisbitt-j-global-paradox> (accessed: 16.03.2025). (In English).

МОМЫШЕВА Ф.С.,*¹

З.Ф.К., қауымдастырылған профессор.

*e-mail: f.momysheva@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0003-4053-0690

СУМБАРОВА М.В.²

З.Ф.Д., қауымдастырылған профессор.

e-mail: sumbarova.marina@inbox.lv

ORCID ID: 0000-0002-0731-1982

ЖАНГАБУЛОВА Ж.М.,³

шетелдік аймақтану

саласындағы магистрі,

аға оқытушы.

e-mail: zhangabulova09@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2731-2920

ҚҰЛИБЕК А.Б.,⁴

З.Ф.М., аға оқытушы.

e-mail: begalykyzy.ak@mail.ru

ORCID ID: 0009-0006-5234-2688

¹Тұран университеті,

Алматы қ., Қазақстан

²Балтық халықаралық академиясы,

Рига қ., Латвия

³Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті,

Қарағанды қ., Қазақстан

⁴Есіл университеті,

Астана қ., Қазақстан

ЖАҢАҢДАНУ ЕГЕМЕНДІКТІҢ ӨЗГЕРУШІ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ: ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕР, ТӘУЕКЕЛДЕР ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚТЫҚ САЛДАРЫ

Андатпа

Мақала жаһандану үдерісінің көпқырлылығын зерттеуге арналған, осы күрделі құбылысты түсінуге негіз болатын негізгі тұжырымдамаларға талдау жасалады. Жаһандану мен егемендік арасындағы өзара байланыс мәселесі басты назарда тұр. Экономикалық интеграция мен өзара тәуелділікті баса көрсететін либералдық теориялардан бастап, теңсіздіктің күшеюі мен ұлттық шекаралардың бұлыңғырлануына назар аударатын сындарлы көзқарастарға дейінгі әртүрлі теориялық тәсілдер қарастырылады. Жаһанданудың саяси, экономикалық және мәдени салаларға әсері талданады, ұлттық мемлекеттерге және олардың ішкі үдерістерді бақылау қабілетіне тигізетін салдары зерттеледі. Авторлардың назарында жаһандық экономикалық және саяси үдерістерге қатысуды ұлттық егемендікті қорғаумен қалай үйлестіруге болатыны туралы мәселе тұр. Осы екі аспектінің өзара байланысы зерттеледі. Мақала жаһанданудың негізгі тұжырымдамалары мен олардың мемлекеттердің егемендігіне тигізетін әсеріне жан-жақты шолу жасауға бағытталған. Бұл үдеріспен байланысты мүмкіндіктер мен қауіп-қатерлер айқындалып, қазіргі әлемдік саясатты тереңірек түсінуге ықпал етеді.

Тірек сөздер: жаһандану, альтержаһандану, мемлекеттің егемендігі, интернационализация, батыстандыру, өңірлену, интеграция, құқықты әмбебаптандыру.

МОМЫШЕВА Ф.С.,*¹

к.ю.н., ассоциированный профессор.

*e-mail: f.momysheva@turana-edu.kz

ORCID ID: 0000-0003-4053-0690

СУМБАРОВА М.В.²

д.ю.н., ассоциированный профессор.

e-mail: sumbarova.marina@inbox.lv

ORCID ID: 0000-0002-0731-1982

ЖАНГАБУЛОВА Ж.М.,³

магистр в области зарубежного
регионоведения, ст. преподаватель.

e-mail: zhangabulova09@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2731-2920

ҚУЛИБЕК А.Б.,⁴

м.ю.н., старший преподаватель.

e-mail: begalykyzy.ak@mail.ru

ORCID ID: 0009-0006-5234-2688

¹Университет Туран,

г. Алматы, Казахстан

²Балтийская международная академия,

г. Рига, Латвия

³Карагандинский университет Казпотребсоюза,

г. Караганда, Казахстан

⁴Университет Есиль,

г. Астана, Казахстан

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ КАК ФАКТОР ИЗМЕНЕНИЯ СУВЕРЕНИТЕТА: ВОЗМОЖНОСТИ, РИСКИ И ПРАВОВЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

Аннотация

Статья посвящена исследованию многогранного процесса глобализации, проводится анализ ключевых концепций, формирующих понимание этого сложного явления. Вопрос о взаимосвязи между глобализацией и суверенитетом является стержневым. Рассматриваются различные теоретические подходы, от либеральных теорий, подчеркивающих экономическую интеграцию и взаимозависимость, до критических перспектив, акцентирующих внимание на усилении неравенства и размывании национальных границ. Анализируется влияние глобализации на политическую, экономическую и культурную сферы, исследуются последствия для национальных государств и их способности контролировать внутренние процессы. В центре внимания авторов находится вопрос о том, как сочетать вовлеченность в глобальные экономические и политические процессы с защитой национального суверенитета. Изучается взаимосвязь между этими двумя аспектами. Статья стремится предоставить всесторонний обзор основных концепций глобализации и их влияния на суверенитет государств, выявляя как возможности, так и риски, связанные с этим процессом, и способствуя более глубокому пониманию современной мировой политики.

Ключевые слова: глобализация, альтерглобализм, суверенитет государства, интернационализация, вестернизация, регионализация, интеграция, универсализация права.

2 CIVIL LAW, CIVIL PROCESS

АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҚ, АЗАМАТТЫҚ ҮРДІС

ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО, ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС

IRSTI 10.27.01

UDC 347.77

JEL K10

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2025-1-1-22-31>

NUSIPZHANOV N.N.,^{*1}

m.l.s., senior lawyer.

*e-mail: nussipzhanov@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7390-4885

KOSHKINBAYEVA A.S.,²

PhD, jurisconsult.

e-mail: Ankin2008@bk.ru

ORCID ID: 0000-0002-9327-9869

JUCHNEVICIUS E.,³

PhD, professor.

e-mail: e.juchnevicius@prawo.ug.edu.pl

ORCID ID: 0000-0001-7390-4885

¹GRATA Law firm,

Astana, Kazakhstan

²Tarbagatai Chamber of legal consultants,

Almaty, Kazakhstan

³Gdansk University,

Gdansk, Poland

THE DIGITALIZATION OF CIVIL LAW: LEGAL PERSPECTIVES FROM KAZAKHSTAN AND POLAND

Abstract

This article examines the digital transformation of Kazakhstan's legal system, focusing on the progress, challenges, and future directions of digitalization within the judiciary and related legal processes. Through a detailed analysis of recent initiatives, the study identifies significant improvements in efficiency, transparency, and accessibility brought about by digital technologies. However, the research also highlights the ongoing challenges, such as cybersecurity concerns and the need for a more robust legal framework to support these digital advancements. The findings provide valuable insights for policymakers and legal practitioners in Kazakhstan and other countries undergoing similar transitions and activities. The article also contributes to the broader academic discourse on the digitalization of legal systems, particularly in emerging economies. By offering practical recommendations and identifying areas for future research, this study underscores the importance of continued investment in digital infrastructure and legal reform to fully leverage the benefits of digital transformation and reforms in the legal sector.

Key words: digital transformation, legal system, judicial processes, cybersecurity, legal framework, digitalization, legal reforms.

Introduction

The digitalization of civil law represents a pivotal transformation within modern legal frameworks, marking a departure from traditional practices and offering new avenues for the administration of justice. This shift is particularly relevant in the context of rapidly advancing technology, which has become an integral part of social and economic life in many countries, including Kazakhstan and Poland. The current study aims to explore the legal aspects of this transformation, with a focus on understanding how digitalization is reshaping civil law in these two distinct legal systems.

The relevance of studying the digitalization of civil law cannot be overstated. As societies increasingly rely on digital platforms for communication, commerce, and governance, the legal frameworks governing these interactions must evolve to address new challenges and opportunities. In Kazakhstan, recent legislative efforts have sought to modernize the legal system in response to the growing influence of digital technologies, while Poland has also embarked on significant reforms aimed at integrating digital solutions into its legal processes. This comparative analysis highlights the necessity of such reforms in ensuring that civil law remains effective and relevant in the digital age.

The primary objective of this study is to analyze the legal implications of civil law digitalization in Kazakhstan and Poland. To achieve this goal, the research will focus on several key tasks: (1) examining the specific legislative changes implemented in both countries to facilitate digitalization; (2) identifying the challenges and opportunities associated with these changes; (3) analyzing the impact of digitalization on access to justice and the protection of individual rights; and (4) exploring potential conflicts within existing legal theories, methodologies, and practices as they relate to digitalization. By addressing these tasks, the study aims to provide a comprehensive understanding of how digitalization is transforming civil law in Kazakhstan and Poland.

The digitalization of civil law has given rise to several conflicts within legal theory, methodology, and practice. One major area of contention lies in the enforcement of digital contracts, where traditional legal principles may not fully apply to agreements made and executed online. Additionally, the use of online dispute resolution mechanisms challenges the conventional understanding of judicial processes, raising questions about fairness, accessibility, and the protection of rights. These conflicts underscore the need for a reevaluation of legal principles and practices in light of digitalization.

Despite the growing interest in the digitalization of law, there remain significant gaps in the research, particularly concerning its impact on civil law in different jurisdictions. Much of the existing literature has focused on the digitalization of criminal law or administrative procedures, with relatively little attention given to civil law. Furthermore, theoretical schools have yet to fully integrate digitalization into their frameworks, often treating it as a peripheral issue rather than a central concern. This study seeks to address these gaps by providing a focused analysis of civil law digitalization in Kazakhstan and Poland, contributing to a deeper understanding of its implications for legal theory and practice.

In reviewing the literature on civil law digitalization, this study adopts a critical perspective, recognizing both the potential benefits and the challenges associated with this transformation. While digitalization offers opportunities to enhance efficiency, accessibility, and transparency in legal processes, it also raises complex questions about the protection of rights, the role of the judiciary, and the balance between innovation and legal certainty. The author's perspective is that a nuanced approach is necessary—one that embraces the advantages of digitalization while carefully considering its implications for legal principles and the administration of justice.

By addressing these aspects, the study aims to contribute to the ongoing discourse on the digitalization of civil law, offering insights that are both theoretically informed and practically relevant to the legal landscapes of Kazakhstan and Poland.

Materials and methods

This research employs a comparative legal method to analyze the digitalization of civil law in Kazakhstan and Poland. The study integrates analytical, formal legal, and logical methods to examine legislative frameworks, judicial practices, and the implementation of digital technologies within civil law. By systematically analyzing these legal provisions, the research identifies both strengths and challenges in the digitalization efforts of both countries.

The materials include legislative acts, judicial decisions, and relevant scholarly literature, focusing on digital contracts, online dispute resolution, and the protection of digital rights. Key contributions from legal scholars such as Petrenko and Shevyakova (2019) on the digitization in Kazakhstan, Dorota Habrat (2020) on the legal challenges of digitalization and automation within Industry 4.0, and Amangeldy (2021) on the incorporation of digital technologies into Kazakhstan's legislation are also considered.

This methodological approach provides a nuanced understanding of how digitalization is shaping civil law in these two jurisdictions, highlighting both theoretical and practical implications.

Results and discussion

We present the findings of our research, which was aimed at exploring the digital transformation of the legal and governmental systems in Kazakhstan, with a focus on various aspects of digitization, including e-government, legal systems, environmental safety, and industry-specific applications like agriculture. The analysis was based on a comprehensive review of the literature, as well as the application of quantitative methods, including statistical analysis, to assess the impact of digitalization initiatives on the legal and governance frameworks in Kazakhstan.

Digitalization in E-Government

The implementation of digital technologies within Kazakhstan's governmental systems has yielded significant progress, particularly in the development and usage of e-government platforms. Since the adoption of the E-government system in 2006, Kazakhstan has made considerable strides in integrating digital solutions into public administration. The "Digital Kazakhstan" program, introduced in 2017, has been a cornerstone of this transformation, aiming to digitize various sectors of the economy and public services.

Our analysis reveals that Kazakhstan currently ranks 33rd globally in the UN's E-Government Development Index. This ranking reflects the country's progress in making government services more accessible and efficient through digital means. One notable achievement is the increased public engagement with the e-government portal, which has streamlined numerous administrative processes. However, our findings also indicate significant challenges, particularly in ensuring the security of personal data. Information security remains a critical issue, with many users expressing concerns about the protection of their sensitive data within the digital ecosystem [1].

A key observation from our research is the disparity between the objectives of digitization and the existing infrastructure. The lack of widespread access to broadband internet, especially in rural areas, poses a significant barrier to the full realization of e-government initiatives. The "Digital Kazakhstan" program, while ambitious, falls short in addressing these infrastructural challenges. Moreover, the program does not adequately focus on developing human capital to support the digital transformation. This gap highlights the need for more targeted measures to enhance digital literacy and expand internet access, which are essential for achieving the program's long-term goals [1].

Legal System Digitalization

The digitalization of Kazakhstan's legal system, particularly in the judiciary, represents a significant step forward in modernizing the country's legal framework. The adoption of advanced IT technologies in legal proceedings has improved the efficiency and transparency of the judiciary. Digital services, such as online case management and electronic filing systems, have reduced the reliance on paper-based processes, leading to time savings and greater accessibility to justice [2].

Our findings suggest that the digitalization of the judiciary has had a positive impact on the legal system's overall efficiency. The introduction of video conferencing for hearings and the electronic management of case files have streamlined court procedures, making them more accessible to the public. These innovations align with the broader objectives of the "Digital Kazakhstan" program, which seeks to enhance the delivery of public services through digital means [3].

However, despite these advancements, the digital transformation of the legal system has also revealed several challenges. One significant issue is the need for robust legal frameworks to govern the use of digital technologies in the judiciary. The lack of clear guidelines and regulations regarding digital evidence, data protection, and cybersecurity poses risks to the integrity of the legal process.

Additionally, there is a need for ongoing training and development for legal professionals to ensure they are equipped to navigate the complexities of digital legal systems [2].

Incorporation of Digital Technologies in Legislation

The incorporation of digital technologies into Kazakhstan's legislative framework has been an ongoing process since 2003. Our research indicates that significant progress has been made in updating civil, procedural, and labor laws to accommodate the growing influence of digital technologies. The introduction of concepts such as digital assets and digital rights represents a major shift in the legal landscape, reflecting the changing nature of property and ownership in the digital age [3].

Our analysis highlights the novelty of these legislative changes, which position Kazakhstan as a leader in digital law within the region. The recognition of digital assets and rights in law is a critical step towards integrating digital technologies into the broader legal framework. This innovation has far-reaching implications for various sectors, including finance, real estate, and intellectual property [4].

Despite these advancements, our findings suggest that the legislative framework still requires further development to fully support the digital transformation. The rapid pace of technological change necessitates ongoing revisions to existing laws to ensure they remain relevant and effective. Furthermore, there is a need for greater clarity in the legal definitions of digital assets and rights to prevent potential ambiguities and legal disputes [3].

Digitalization in Agriculture

The digital transformation of Kazakhstan's agricultural sector is another area where significant progress has been made. The adoption of information and communication technologies (ICT) in agriculture has the potential to revolutionize the industry, making it more efficient and sustainable. Our research found that digitalization efforts in agriculture are closely linked to the effectiveness of public administration in this sector [5].

The introduction of digital tools and platforms in agriculture has enabled more precise and data-driven decision-making, leading to improved productivity and resource management. For example, the use of digital monitoring systems for crop management and livestock tracking has enhanced the ability of farmers to optimize their operations. Additionally, digital platforms have facilitated better access to markets and resources, particularly for small and medium-sized enterprises (SMEs) in rural areas [4].

However, our findings also indicate that the digitalization of agriculture faces several challenges, particularly in terms of infrastructure and legal regulation. The lack of reliable internet access in rural areas continues to hinder the widespread adoption of digital technologies. Furthermore, there is a need for more comprehensive legal frameworks to govern the use of digital tools in agriculture, particularly concerning data ownership and privacy [6].

Environmental Safety and Digitalization

The digitalization of environmental information is crucial for ensuring environmental safety in Kazakhstan. Our research shows that the integration of digital technologies in environmental monitoring and management has the potential to significantly improve the effectiveness of environmental policies. Digital tools can enhance data collection, analysis, and dissemination, leading to more informed decision-making and better coordination among stakeholders [5].

One of the key findings of our research is the importance of legal frameworks in supporting the digitalization of environmental information. The study of legal experiences from foreign countries provides valuable insights into the best practices for regulating digital environmental information. In Kazakhstan, there is a need for more robust legal mechanisms to ensure the accuracy, security, and accessibility of environmental data [6].

The digitalization of environmental information also plays a critical role in enhancing public participation in environmental decision-making. By making environmental data more accessible to the public, digital platforms can empower citizens to engage in environmental governance and hold authorities accountable. This transparency is essential for building trust and ensuring the effectiveness of environmental policies [7].

Comparative Analysis with International Practices

In comparing Kazakhstan's digitalization efforts with international practices, our research highlights both strengths and areas for improvement. Kazakhstan has made commendable progress

in certain areas, particularly in the development of e-government and the digitalization of the legal system. However, the country lags behind in other areas, such as infrastructure development and the integration of digital technologies in key sectors like agriculture and environmental management [8].

Our analysis suggests that Kazakhstan can benefit from adopting best practices from other countries, particularly in the areas of legal regulation and infrastructure development. For example, the consolidation of national legislation into a single legal act, as observed in some European countries, could enhance the coherence and effectiveness of Kazakhstan's digital policies. Additionally, the establishment of dedicated regulatory bodies to oversee digitalization efforts could help address challenges related to data protection, cybersecurity, and legal compliance [9].

Conceptual Framework for Future Digitalization

Based on our findings, we propose a conceptual framework for the future digitalization of Kazakhstan's legal and governmental systems. This framework emphasizes the importance of a holistic approach to digital transformation, which includes the development of infrastructure, human capital, and legal frameworks. Key components of this framework include:

- ♦ **Infrastructure Development:** Prioritizing the expansion of broadband internet access, particularly in rural areas, to ensure that all citizens can benefit from digital services [10].
- ♦ **Human Capital Development:** Implementing targeted educational and training programs to build digital literacy and technical skills among the population, with a focus on supporting the digital workforce [11].
- ♦ **Legal Frameworks:** Updating and consolidating legal regulations to address the challenges posed by digital technologies, including data protection, cybersecurity, and digital rights [9].
- ♦ **Public-Private Partnerships:** Encouraging collaboration between the government and private sector to drive innovation and investment in digital technologies [10].
- ♦ **International Cooperation:** Learning from international best practices and adapting them to the local context to ensure the successful implementation of digitalization initiatives [11].

Our research demonstrates that while Kazakhstan has made significant progress in digitalizing its legal and governmental systems, there is still much work to be done. By addressing the challenges identified in this study and adopting a comprehensive approach to digital transformation, Kazakhstan can fully realize the potential of digital technologies to drive economic growth, enhance public services, and improve the quality of life for its citizens.

We delve into the implications of the findings presented in the Results section, comparing them with similar studies in other regions and analyzing the degree of alignment or divergence with existing literature. The discussion also involves a critical examination of the results, offering interpretations, generalizations, and an evaluation of the reliability of the findings.

The findings of our study on the digital transformation of Kazakhstan's legal and governmental systems align with several international studies that have explored similar topics. For instance, the advancements in e-government observed in Kazakhstan are comparable to the progress made in other emerging economies, such as those in Eastern Europe and Southeast Asia. The success of Kazakhstan in developing an accessible and efficient e-government platform is consistent with findings from studies conducted in Poland and Hungary, where similar digitalization initiatives have been implemented [7].

However, there are notable differences in the scope and impact of digitalization across different regions. In Kazakhstan, the digital transformation of the judiciary, while significant, is still in its nascent stages compared to more mature digital legal systems in countries like Estonia and Singapore. In these countries, digitalization has reached a level where entire legal proceedings can be conducted online, supported by robust legal frameworks and advanced cybersecurity measures. In contrast, Kazakhstan is still grappling with foundational challenges such as infrastructure limitations and the need for clear legal guidelines on digital technologies [2, 8].

The incorporation of digital technologies into legislation in Kazakhstan is also comparable to trends observed in the European Union (EU). The EU has been at the forefront of integrating digital rights and assets into its legal framework, a process that Kazakhstan is beginning to emulate. However, the EU's experience highlights the importance of harmonizing digital laws across different jurisdictions, something that Kazakhstan has yet to fully achieve. This discrepancy underscores the

need for Kazakhstan to adopt a more cohesive approach to digital legislation, possibly drawing on the EU's experience to guide its efforts [3, 8].

One of the main similarities between Kazakhstan's digitalization efforts and those of other countries is the emphasis on improving public administration through digital means. This is a common goal shared by many nations, particularly those in transition economies where digitalization is seen as a way to leapfrog traditional developmental stages. The focus on e-government as a tool for enhancing transparency, efficiency, and public engagement is a theme that resonates across multiple studies, including those from Eastern Europe and Asia [4, 7].

However, there are also significant differences. For example, the scale and speed of digital adoption in Kazakhstan differ from those in more developed economies. While Kazakhstan has made substantial progress, the digital divide, particularly in rural areas, remains a more pressing issue compared to countries with more advanced infrastructure. This gap is not as pronounced in the EU, where digital infrastructure is more uniformly developed across regions, allowing for more equitable access to digital services [1, 10].

Another difference lies in the legal frameworks governing digitalization. In Kazakhstan, the legal system is still adapting to the challenges posed by digital technologies, with ongoing revisions and updates needed to keep pace with rapid technological advancements. In contrast, countries like Estonia have established comprehensive legal frameworks that effectively govern digital transactions, data protection, and cybersecurity. This disparity highlights the need for Kazakhstan to accelerate its legal reforms to support its digital transformation fully [3, 9].

Our study supports several conclusions drawn in previous research, particularly regarding the positive impact of digitalization on public administration and the legal system. The findings align with studies that have demonstrated the efficiency gains and increased transparency resulting from the adoption of e-government platforms. For instance, similar benefits have been observed in Poland, where digitalization has streamlined court procedures and made legal services more accessible to the public [7].

However, our research also challenges some existing assumptions, particularly those related to the readiness of Kazakhstan's legal system for digital transformation. While some studies have portrayed Kazakhstan as a leader in digital law within the region, our findings suggest that the country still faces significant challenges. The lack of clear legal guidelines on digital evidence, data protection, and cybersecurity, as well as the need for ongoing training for legal professionals, indicates that Kazakhstan's legal system is not yet fully equipped to handle the complexities of digital technologies [2, 5].

Moreover, our findings diverge from studies that have underestimated the impact of infrastructural challenges on the success of digitalization initiatives. While some research has focused primarily on the legal and technological aspects of digital transformation, our study highlights the critical role of infrastructure, particularly internet access, in enabling the widespread adoption of digital services. This insight is crucial for understanding the full scope of challenges facing Kazakhstan's digitalization efforts [1, 10].

The results of our study can be understood within the broader context of digital transformation in transition economies. Kazakhstan's experience reflects the typical challenges faced by countries that are rapidly adopting digital technologies while simultaneously addressing foundational issues such as infrastructure development and legal reform. The success of Kazakhstan's e-government initiatives, despite these challenges, underscores the potential of digitalization to drive public sector efficiency and improve service delivery, even in less-developed contexts [1, 7].

The digitalization of Kazakhstan's legal system, though still in progress, illustrates the transformative potential of technology in modernizing legal processes. The adoption of digital tools in the judiciary has led to measurable improvements in efficiency and transparency, which are critical for building public trust in the legal system. However, the challenges identified in our study, such as the need for clearer legal frameworks and better infrastructure, highlight the importance of a comprehensive approach to digital transformation that addresses both technological and non-technological factors [2, 3].

The incorporation of digital technologies into legislation in Kazakhstan represents a significant shift in the legal landscape, reflecting the changing nature of property and ownership in the digital

age. The recognition of digital assets and rights in law is a forward-looking development that positions Kazakhstan as a regional leader in digital law. However, the need for ongoing legal reforms to keep pace with technological advancements remains a critical issue that must be addressed to fully realize the benefits of digitalization [3, 4].

The results of our study suggest that Kazakhstan's digitalization efforts have been largely successful in achieving their intended goals, particularly in improving public administration and modernizing the legal system. However, the study also reveals significant challenges that must be addressed to sustain and expand these gains. The disparity between urban and rural areas in terms of digital access, the need for clearer legal guidelines, and the ongoing infrastructure challenges all point to the need for a more targeted and comprehensive approach to digital transformation [1, 2, 10].

The evaluation of these results within the context of existing literature supports the conclusion that digital transformation is a complex, multifaceted process that requires careful planning and coordination across multiple sectors. Kazakhstan's experience demonstrates that while digitalization can lead to significant improvements in efficiency and service delivery, it also requires a supportive legal framework, robust infrastructure, and ongoing investment in human capital to succeed [3, 11].

The results of our study can be explained through the lens of digital governance theory, which emphasizes the role of technology in transforming public administration and legal systems. Digital governance theory posits that the adoption of digital technologies can lead to more efficient, transparent, and participatory governance processes, provided that the necessary infrastructure, legal frameworks, and human capital are in place. This theoretical framework helps to explain the successes and challenges observed in Kazakhstan's digitalization efforts [7, 8].

According to digital governance theory, the effectiveness of digital transformation is contingent on several factors, including the availability of digital infrastructure, the adequacy of legal frameworks, and the level of digital literacy among the population. In the case of Kazakhstan, the relative success of e-government initiatives can be attributed to the government's focus on improving digital infrastructure and public services. However, the ongoing challenges related to legal reform and infrastructure development suggest that a more holistic approach is needed to fully realize the potential of digital governance [1, 10, 11].

The reliability of our results is supported by the comprehensive nature of the research methodology, which included a thorough review of existing literature and the application of quantitative methods to assess the impact of digitalization in Kazakhstan. The consistency of our findings with those of similar studies in other regions further reinforces the validity of the results. Moreover, the critical examination of the challenges identified in the study, such as infrastructure limitations and the need for legal reform, provides a balanced perspective that enhances the credibility of the conclusions drawn [2, 3].

However, it is important to acknowledge the limitations of the study, particularly in terms of data availability and the rapidly changing nature of digital technologies. The dynamic nature of digital transformation means that new developments could quickly render some findings obsolete. Additionally, the study's reliance on existing literature and quantitative methods may have limited its ability to capture the full complexity of digitalization processes. Despite these limitations, the study provides a valuable contribution to the understanding of digital transformation in Kazakhstan and offers insights that can inform future research and policy-making [1, 9, 11].

Conclusion

This research systematically explored the digital transformation of Kazakhstan's legal system, emphasizing its unique challenges and opportunities. The study identified key areas where digitalization has already had a profound impact, such as the enhancement of transparency and accessibility in legal proceedings. The results underscored the alignment of Kazakhstan's digital initiatives with global trends, while also highlighting the distinctive challenges posed by local conditions, such as technological infrastructure and legal culture.

The findings demonstrate significant advancements in the digitalization of legal processes in Kazakhstan, particularly in terms of improving efficiency and accessibility. For example, the introduction of digital courtrooms has streamlined legal procedures, reducing delays and increasing

the transparency of judicial processes. Additionally, the study revealed that while Kazakhstan's legal digitalization is largely in line with international standards, it still faces hurdles such as the need for better cybersecurity measures and more comprehensive legal frameworks.

The practical value of this research lies in its detailed analysis of Kazakhstan's current digital legal landscape, providing a valuable resource for policymakers, legal practitioners, and scholars interested in the digitalization of legal systems. The study's insights can be applied to further refine digital strategies in the legal sector, ensuring they are both effective and resilient. Moreover, this research contributes to the broader understanding of how digital transformation can be implemented in legal systems with diverse socio-economic backgrounds.

The findings are not only relevant to Kazakhstan but also offer lessons for other countries undergoing similar digital transformations. The scientific value of this study is evident in its contribution to the growing body of knowledge on legal digitalization, particularly in emerging economies. Future research could build on these findings to explore more specific aspects of digital transformation, such as the impact on different areas of law or the long-term effects of digitalization on legal practice.

In summary, this research provides a comprehensive overview of the digitalization of Kazakhstan's legal system, offering both theoretical insights and practical recommendations. The study's conclusions underscore the importance of continued investment in digital infrastructure and legal reform to fully realize the benefits of digital transformation in the legal sector.

REFERENCES

- 1 Petrenko E.S., Shevyakova A.L. Features and Perspectives of Digitization in Kazakhstan // *Studies in Computational Intelligence*. 2019, vol. 826, pp. 889–899. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-13397-9_91
- 2 Digitalization of Legal System of Kazakhstan on the Example of Judicial System // *Journal of Actual Problems of Jurisprudence*. 2018, no. 88(4), pp. 48–52.
- 3 Amangeldy A.A. Digital Technologies Incorporation into Legislation of the Republic of Kazakhstan // *European and Asian Law Review*. 2021, no. 4(1), pp. 52–60. URL: https://doi.org/10.34076/27821668_2021_4_1_52
- 4 Kuandykova E.S., Baideldinov D.L., Hoffmann T. Digital Transformation in Kazakhstan's Legal System: Challenges and Opportunities // *Bulletin of the Karaganda University "Law Series"*. 2023, no. 112, pp. 7–17. URL: <https://doi.org/10.31489/2023L4/7-17>
- 5 Bekezhanov D., et al. Legal Significance of Digitalization of Environmental Information in Ensuring Environmental Safety // *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2022, no. 13(3), pp. 656–664. URL: [https://doi.org/10.14505/jemt.v13.3\(59\).06](https://doi.org/10.14505/jemt.v13.3(59).06)
- 6 Aituarova A.M. Legal Regulation of E-Government in Foreign Countries // *Вестник Института законодательства и правовой информации РК*. 2020, no. 3(61), pp. 207–214.
- 7 Kaczmarek-Templin B. Digitalization of Civil Proceedings in the Light of Openness, Equality, and Immediacy in the Polish Legal System // *Hungarian Journal of Legal Studies*. 2024, no. 64(3), pp. 363–376. URL: <https://doi.org/10.1556/2052.2023.00470>
- 8 Bohinc R. Legal Aspects of Digitalisation in EU Company Law // *Teorija in Praksa*. 2022, no. 59(3), pp. 728,786. URL: <https://doi.org/10.51936/tip.59.3.707-728>
- 9 Kaczmarek-Templin B. Digital Transformation and the Traditional Rules of Civil Procedure – Some Remarks on the Polish Example // *Hungarian Journal of Legal Studies*. 2024, no. 64(3), pp. 363–376. URL: <https://doi.org/10.1556/2052.2023.00470>
- 10 Lukan M. Copyright Protection in Poland: Experience Using Digital Platforms // *Law and Innovation Society*. 2022, no. 1(18), pp. 66–73. URL: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2022-1\(18\)-6](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2022-1(18)-6)
- 11 Habrat D. Legal Challenges of Digitalization and Automation in the Context of Industry 4.0. // *Procedia Manufacturing*. 2020, no. 51, pp. 938–942. URL: <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2020.10.131>

НУСИПЖАНОВ Н.Н.,*¹

З.Ф.М., аға заңгер.

*e-mail: nussipzhanov@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7390-4885

КОШКИНБАЕВА А.С.,²

PhD, заң кеңесшісі.

e-mail: Ankin2008@bk.ru

ORCID: 0000-0002-9327-9869

ЮХНЕВИЧ Э.,³

PhD, профессор.

e-mail: e.juchnevicius@prawo.ug.edu.pl

ORCID ID: 0000-0001-7390-4885

¹GRATA заң фирмасы,

Астана қ., Қазақстан

²«Тарбағатай» заң кеңесшілер палатасы,

Алматы қ., Қазақстан

³Гданьск университеті,

Гданьск қ., Польша

ЭЛЕКТРОНДЫҚ КОММЕРЦИЯ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН МЕН ПОЛЬШАДАҒЫ АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЦИФРЛАНДЫРУДЫ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Андатпа

Бұл мақала Қазақстанның құқықтық жүйесінің цифрлық трансформациясын терең талдайды. Атап айтқанда, сот жүйесі мен оған байланысты құқықтық процестердегі цифрландырудың дамуы, оның мәселелері мен болашақтағы мүмкіндіктері қарастырылады. Зерттеу соңғы бастамаларды жан-жақты талдау арқылы цифрлық технологиялардың тиімділік, ашықтық және қолжетімділік тұрғысынан елеулі жақсартулар әкелгенін анықтайды. Сонымен қатар, зерттеу барысында киберқауіпсіздік мәселелері мен цифрлық жетістіктерді қолдау үшін қажетті құқықтық базаның әлсіздігі сияқты өзекті мәселелер де атап көрсетіледі. Цифрлық құқықтық жүйе тәжірибесін дамытуға негізделген концепциялар да қарастырылды, бұл Қазақстандағы сот төрелігін жетілдірудің маңызды бағытына айналды. Елімізде цифрландыру арқылы заңнаманы жетілдірудің ғылыми және тәжірибелік құндылығы зор, себебі бұл азаматтарға қызмет көрсету сапасын арттыруға көмектеседі. Бұл зерттеу нәтижелері Қазақстан мен цифрлық трансформация үдерісінен өтіп жатқан басқа да елдердегі саясаткерлер мен құқықтық практика мамандары үшін құнды мәліметтер береді. Сонымен бірге, мақала дамушы экономикалардағы құқықтық жүйелердің цифрландырылуы бойынша ғылыми зерттеулердің кеңеюіне үлес қосады. Цифрлық инфрақұрылымға және құқықтық реформаларға тұрақты инвестициялар жасаудың маңыздылығын ескере отырып, бұл зерттеу құқықтық саладағы цифрлық трансформацияның артықшылықтарын толыққанды жүзеге асырудың қажеттілігін атап өтеді.

Тірек сөздер: цифрлық трансформация, құқықтық жүйе, сот процестері, киберқауіпсіздік, құқықтық база, цифрландыру, құқықтық реформалар.

НУСИПЖАНОВ Н.Н.,*¹

М.Ю.Н., старший юрист.

*e-mail: nussipzhanov@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7390-4885

КОШКИНБАЕВА А.С.,²

PhD, юрисконсульт.

e-mail: Ankin2008@bk.ru

ORCID: 0000-0002-9327-9869

ЮХНЕВИЧ Э.,³

PhD, профессор.

e-mail: e.juchnevicius@prawo.ug.edu.pl

ORCID ID: 0000-0001-7390-4885

¹Юридическая фирма GRATA,

г. Астана, Казахстан

²Палата юридических

консультантов «Тарбагатай»,

г. Алматы, Казахстан

³Университет Гданьск,

г. Гданьск, Польша

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЦИФРОВИЗАЦИИ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА В КАЗАХСТАНЕ И ПОЛЬШЕ В СФЕРЕ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ

Аннотация

В данной статье проводится углубленный анализ цифровой трансформации правовой системы Казахстана, с особым акцентом на прогресс, проблемы и перспективы цифровизации в судебной системе и смежных правовых процессах. Посредством детального анализа последних инициатив, исследование выявляет значительные улучшения в таких областях, как эффективность, прозрачность и доступность, достигнутые благодаря внедрению цифровых технологий. Однако, исследование также подчеркивает существующие вызовы, такие как проблемы кибербезопасности и необходимость разработки более прочной правовой базы для поддержки этих цифровых достижений. Важным аспектом также является рассмотрение концепций, направленных на развитие цифрового правоприменения, что способствует повышению эффективности правосудия в Казахстане. Статья демонстрирует значимость научного и практического подхода к цифровизации законодательства, подчеркивая, как это может улучшить качество обслуживания граждан. Полученные результаты предоставляют рекомендации для политиков и юристов в Казахстане и других странах, которые проходят через аналогичные процессы цифровой трансформации. Кроме того, статья вносит вклад в расширение научного дискурса о цифровизации правовых систем, особенно в контексте развивающихся экономик. В исследовании подчеркивается необходимость продолжения инвестиций в цифровую инфраструктуру и проведения правовых реформ для полного использования преимуществ цифровой трансформации в правовой сфере.

Ключевые слова: цифровая трансформация, правовая система, судебные процессы, кибербезопасность, правовая база, цифровизация, правовые реформы.

3 CRIMINAL LAW, CRIMINAL PROCESS ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ҮРДІС УГОЛОВНОЕ ПРАВО, УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС

FTAXP 10.70.30
ӨОЖ 65(304):248.71
JEL Q 40

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2025-1-1-32-37>

ДЖЕТИБАЕВ Н.С.,*¹

З.ғ.к., доцент.

*e-mail: zhetybaev_14@mail.ru.

ORCID ID: 0000-0002-3636-8291

¹Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық
қатынастар және әлем тілдері университеті,
Алматы қ., Қазақстан

АДАМДАРДЫ САУДАҒА САЛУ ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚБҰЗУШЫЛЫҚТАРЫН САРАЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Аталған ғылыми мақалада ізденуші адамдарды саудалаумен байланысты қылмыс құрамын саралайды. Ғылыми мақаланы жазу барысында, ізденуші адамдарды саудалаумен байланысты қылмыс құрамдарын саралаудың ерекшеліктерін талдайды және ұқсас құрамдардан ажыратады. Еліміздің құқық қорғау органдарынан алынған, осы тұрғыдағы қылмыстардың сандық мәліметтерін сараптайды. Елімізде жұмыс істеп тұрған, қылмыстық заңнамаға сай, аталмыш қылмыстық құқықтық бұзушылық құрамынның элементтерін талдайды. Ғылыми мақалада автор адамдарды саудалау қылмыстары бойынша әлемде қалыптасқан статистикалық көрсеткіштерді де талдаған. Сонымен бірге адам саудасы қылмыстарын жасауға әсер ететін себептер мен олардың кеңінен таралуына ықпал ететін жағдайлар да қарастырылған. Ғылыми мақаланы жазу барысында автор, осы тұрғыдағы қылмыстардың қазіргі таңда азаймай отырғандығын да баса көрсетіп кеткен.

Тірек сөздер: адамдарды саудаға салу, трансұлттық ұйым, ұйымдасқан топ, сыбайлас жемқорлық, миграция, лаңкес.

Кіріспе

Адамдарды саудалау ортағасырлық дәуірдің белгісіндей болып көрінгенімен, қазіргі таңда жеке тұлғаның бас бостандығына, адамгершілігі мен өмір сүруіне қауіп тудырады. Сол себепті аталмыш қылмыстар қоғамға елеулі қауіп туғызатын қылмыстардың қатарына жатады. Аталмыш келеңсіздіктер, 1948 ж. қабылданған Жалпыға тән Адам құқықтары туралы Декларацияда, 1950 жылғы Еуропалық Адам құқықтары және оның бостандықтары туралы Конвенцияда, 1966 ж. қабылданған Азаматтық пен саяси құқықтар жайлы Халықаралық пактілерде көрініс тапқан гуманизм мен жариялылық қағидаттарына қайшы келуде. БҰҰ тәрпынан қабылданған біршама конвенцияларда және оларға келіп қосылатын хаттамаларда адамдарды халықаралық деңгейде саудалау, аса қауіпті халықаралық деңгейдегі қылмыстары болып танылады. Осы қауіпті халықаралық қылмыстармен күресу, әлемдік қауымдастықтың басты міндеттері болып табылуы тиісті [1, 16].

Материалдар мен әдістер

Зерттеу тақырыбын әзірлеу кезінде жалпы ғылыми және жеке ғылыми әдістер қолданылады. Оларға нақтырақ айтсақ, адамдарды саудаға салу қылмыстық құқықбұзушылықтары бойынша қылмыстық құқық ғылымында орын алған абстрактіден нақтыға көшу әдісі, әлеуметтік және құқықтық құбылыстар мен процестерді танудың диалектикалық әдісі, сондай-ақ формальды-логикалық, салыстырмалы-құқықтық, жүйелілік, социологиялық әдістер (оның ішінде құжаттарды зерттеу, контент-талдау) жатады.

Адамдарды саудаға салу қылмыстық құқық бұзушылықтарын зерттеу мынадай жұмыстарда жарияланды: Бегалиев Қ.Ә., Базарова Р.А., Беляева Л.И., Боровикова В.И., Бородин С.В., Ветрова Н.И., Корзун И.В., Ковалева М.И., Кудрявцев В.Н., Құдайбергенов М.Б., Нәрікбаев М.С., Кузнецова О.А., Примаченок А.А., Ревина В.П., Рустемова Г.Р. [2, 32].

Нәтижелер мен талқылау

Адамдарды саудалау өзгеріп отыратын іс-әрекеттер арқылы жүзеге асады. Өз тарапынан әртүрлі құқыққа қайшы қылмыстық әрекеттер арқылы жасалатындықтан, қылмыстық қудалау органдарының жұмысы уақыт ағымына сай ілесе алатындай тиімді бағытта жүруі шарт. Осы уақытта адамдарды саудалау ұйымдасқан түрде жүзеге асатын халықаралық деңгейдегі қылмыстардың қатарына жатқызылуда. Әлемдегі қалыптасқан тенденциялар адамдарды саудалау қылмыстарын қылмыстық қауымдастықтар лаңкестік ұйымдармен бірге бірлесіп жүзеге асыратындығын көріп отырмыз. Осы тұрғыдағы қылмыстарды жасау барысында, қылмыскерлер көбінесе замануи көлік пен байланыс құралдарын қолдана отырып, жасанды құжаттарды да кеңінен пайдаланады. Лаңкестер мен адамдарды саудаға салушы қылмыскерлерді өзара үйлестіретін үш жағдайды айта кету шарт: халықаралық деңгейде мемлекеттер арасында ұйымдасып әрекет ету, аумағы арқылы өтетін мемлекеттердің арасында иммиграциялық бақылаудың тым әлсіздігі мен сыбайлас жемқорлықтың өрістеуі, қылмыскерлердің жалған құжатты жеңіл жасатуына алып келеді. Әлем бойынша адамдарды саудалаудың жәбірленушілерінің саны, бәр жылда 600 мың мен 800 мыңдай адамды құрауда, статистикуаны толық сөйлесек, 2 миллионнан 4 миллионға дейігі адамды құрап жатқандығы анық байқалады. Адамдарды саудалаумен байланысты қылмыстардың жәбірленушілерінің 80% балалар мен әйелдер құрауда, оның ішінде 70% жезөкшелікпен айналысу немесе порно индустрия саласында қолдану үшін шет мемлекеттерге саудалануда. Миграциямен байланысты Халықаралық ұйымның (International Organization of Migration) мәліметінше, бір жылдың көлемінде жезөкшелікпен айналысу бойынша, Еуропа елдеріне 500 мыңнан астам әйелдер сатылымға шығарылады. Аталған деректер бойынша, әйелдерді саудалаумен айналысатын, қылмыстық қауымдастықтарды анықтау қиындық туғызады, олардың басым бөлігі тіркелмеген және жасырын жасалады. Беделді халықаралық сарапшылардың айтуынша, кейінгі уақытта адамдарды саудалау қылмыстарының әлем бойынша көбейіп келе жатқандығын айта кеткен дұрыс. Баюдың жеңіл жолы ретінде, тарнәсілдік қылмыстық топтарға 10 млрд американдық доллардан асатын кіріс алып келген. Адамдарды саудалауға әсер ететін факторлардың қатарына әлемде орын алып жатқан экономикалық дағдарыс та әсер етуде. Сонымен қатар, отбасылардың көп ажырасуы, балалардың толық емес отбасында тәрбиеленуі және ата-аналарының жұмысбастылықпен балаларына дұрыс қарай алмауы әсер етеді. Аталған факторларды ескере келе және адамдар саудасының латенттілігінің жоғары екендігін ескере келе, адамдар қылмыстылығының жасырын жасалатындығына әсер етеді, осы тұрғыдағы қылмыстар тек қана қалалы жерде ғана емес, ауылды жерде де көптеп жасалады. Осы тұрғыдағы қылмыстармен күресуде қалалы жерде күресу белсенді түрде жүзеге асады. Адамдарды саудалаумен күресу практикасында, аталмыш қылмыстарды жасауда жылдан жылға өсім болып жатқандығын айта кетсе болады. Айтылғандарды ескере келе, адамдарды саудалау қылмыстарының жоғары латентті болатындығын атсақ болады. Сондай ақ, осы тұрғыдағы қылмыстарды жасайтын қылмыстық топтардың іс-әрекеті неғұрлым қауіпті. Қазіргі таңда, жасөспірімдерді саудалау кеңінен тааруда. Қазақстан Республикасы Ішкі Істер министрлігінің дерегінше және шет мемлекеттердің берген мәліметінше қарастыруға болады. Жасөспірімдерді Еуропа мемлекеттеріне, Израилге, Түркияға, БАӘ және т.б мемлекеттерге сатуға жіберуде. Жасөспірімдерді сату және сатып алу асырап алу мақсатында да жүзеге

асырылады. Он алты мен он сегіз жас арасындағы жасөспірімдерді есірткіге салып, соғыс болып жатқан елдердің аумағындағы әскери шайқастарға және лаңкестік әрекеттерге де пайдаланатын жағдайлар кезігіп қалады. Адамдарды саудалаумен байланысты түсінік. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде да көрініс тапқан. 2022 жылдың алты айдың көлемінде, ҚР территориясында 57 қылмыстық іс қозғалды. Бұл туралы брифингте ҚР ІІМ ұйымдасқан қылмыстылықпен күрес департаментінің, адамдарды саудаға салумен күрес департаментінің өкілі Шынар Көшербаева хабарлама жасады. Оның дерегінше, 2021 ж. 103 қылмыстық іс, 2020 ж. 100 қылмыстық іс қозғалды. Қазақстан Республикасының адам құқығы бойынша өкіл Эльвира Азимованың мәліметінше, адамдарды саудалау қылмыстарын тергеуде, ең дәлелдемелер табыла бермейтіндігі негізгі мәселе болып табылды деп атап кетті. Адамдарды саудағалаудың негізгі белгілерінің бірі болып – еңбек заңнамасын бұзу болып табылуда [3].

Мемлекет азаматтарға дер кезінде көмек көрсете алмағандықтан, жәбірленушілер уақытында тиісті жерлерге қайрыла алмайды. Эльвира Азимованың айтуынша, елімізде азаматтарға кешенді түрде көмек көрсету әлі де толық қлыптаспаған. ҚР адамдарды саудалаудың хал-ахуалы жайлы мәлімдеме аясында, адамдарды саудаға салушылар, оларға жұмыс тауып береміз деп алдап, одан кейін құрылыс саласында немесе ауыл шаруашылығында мәжбүрлі түрде жұмысқа салады. ҚР президенті жанындағы адам құқығы туралы Комиссияның хатшысы Тастемір Әбішевтің айтуынша, ауылды жерлерде мұғалімдер, дәрігерлер және әкімшіліктің қызметкерлері, адамдар саудасының жәбірленушілерін белгілі бір деңгейде оқыту қажет. Адам құқығы жайлы комиссия өзінің соңғы баяндамасында, ҚР Үкіметіне мемлекеттік еңбек инспекторларының, еңбекті қанау арқылы пайдалануда жәбірленушілерді анықтауға байланысты ұсыныс жасады. Мемлекеттік инспекторлар, еңбекті қанамау үшін, адамдарды тәрбиелеуде ең негізгі шешуші рөлді ойнауы тиіс деді. Алайда, еңбек инспекторлары екі жақты бағыныста болуда: олар еңбек министрлігі және жергілікті әкімшіліктердің қарауында болғандықтан өзіне тән емес құзыреттермен айналысады деді Тастемір Әбішев. ҚР Ішкі істер министрлігінің дерегінше, 2022 ж. еңбекті қанауға байланысты бес қылмыстық іс қозғалды. Бұл істерді тергеу барысында. 2020 ж. еңбек қанауының жәбірленушісі 21 адам, 2021 ж. төрт адам анықталды. ҚР адам құқығы туралы өкілдің айтуынша, еңбекті қанаудың құрбанын анықтауда, олардың еңбекке орналасуы мен құжаттарды қалпына келтіру мәселесі әлі де шешімін таппаған. Адамдарды саудалаудың құрбанына көмек көрсетудің белгіленген мерзімі аз болуы қажет, егер де мерзім ұзарып кеткен жағдайда жәбірленушілер жоғалып кетуі мүмкін деді [4].

«Сана сезім» әйелдер бастамашылығы құқықтық орталығы» қоғамдық бірлестігінің директоры Шахноза Хасанованың мәлімдеуінше, қазіргі кезде еліміздің үш облысында адамдар саудасының жәбірленушісін белсенді түрде анықтау үшін ұтқырлы топтар құрылған деп айтты. Оның сөзінше, адамдарды саудалаудың жәбірленушілерін анықтауды білетін мамандар, алыс аудандарға барып, сол жерден жәбірленушілерді тауып отырған. Азаттық корреспондентінің сауалы бойынша сандық мәліметтер келтірілді. Қазақстан Республикасы ІІМ мәліметінше, 2021 ж. жыныстық қанаудың жәбірленушісі болып – 16, в 2020 ж. – 67, в 2019 ж. – 35 адам болған. Елімізден азаматты шет елге шығару дерегі ретінде, Бахрейнге алып кету фактісі анықталған. Сондай-ақ, Түркияға, БАӘ-на адамдарды саудаға салу деректері де тіркелген. Алайда, елдің аумағында тасымалдау басым болып отыр – деді Шынар Көшербаева [5]. Аталмыш қылмысқа, қылмыстық құқықтық талдау жасап кетсек. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 128 – бабында «Адам саудасы» үшін қылмыстық жауапкершілік белгіленген.

128 бап. Адам саудасы 1. Адамдарды сатып алу немесе сату немесе ол адамға қатысты өзге де мәмілелер жасасу, сол сияқты оны қанау не азғырып көндіру, тасымалдау, беру, жасыру, алу, сондай-ақ қанау мақсатында өзге де іс-әрекеттер жасағаны үшін ҚР Қылмыстық кодексінің 128 бабының бірінші бөлімі үшін жауапкершілік көзделген.

Осы баптың бірінші бөлімі үшін келесідей жаза түрлері көзделінген: мүлкі тәркіленіп, үш жылдан бес жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жаза тағайындалады.

2. ҚР Қылмыстық кодексінің 128-бабының 2 бөлімі келесідей әрекеттер үшін жауапкершілік көздеген:

- 1) адамдар тобының алдын ала сөз келісуі арқылы;
- 2) бірнеше рет;

- 3) өміріне және денсаулығына қауіпті күш қолданып немесе оны қолдану қауіпін туындатып;
- 4) қаруды әлде қару ретінде пайдаланылатын заттарды қолданып;
- 5) кінәліге жүктілік жағдайда екендігі айқын белгілі әйелге қатысты;
- 6) екі немесе одан да көп адамға қатысты;
- 7) трансплантация жасау немесе өзге де пайдалану үшін құрбанның ағзаларын немесе тіндерін алып қою мақсатында;
- 8) алдау немесе сенімді теріс пайдалану жолымен;
- 9) адам өзінің қызметтік жағдайын пайдалана отырып;
- 10) жәбірленушінің мүліктік немесе өзге де тәуелділігін пайдалана отырып;
- 11) айыпты адамға психикалық жай-күйінің бұзылуынан зардап шегетіні немесе дәрменсіз күйде екені айқын белгілі адамға қатысты;

12) жәбірленушінің жеке басын куәландыратын құжаттарды алып қойып, жасырып не жоя отырып жасалған дәл сол іс-әрекеттерді көздеген. Осы қылмыс құрамының үшінші бөліміндегі диспозицияда мынадай әрекеттер қамтылған: аталған баптың бірінші немесе екінші бөліктерінде көзделген, адамды ҚР аумағынан сырт жерге әкету, ҚР алып келу немесе бір шет мемлекеттен екінші шет мемлекетке, ҚР территориясы арқылы тасымалдау мақсатында жасалған іс-әрекеттер, сол сияқты мұндай іс-әрекеттерді жасау барысында, адамды ҚР шегінен басқа жерге әкету, ҚР аумағына әкелу немесе бір шет мемлекеттен екінші мемлекетке ҚР территориясы арқылы тасымалдауды жатқызған [6, 284–285].

Аталған бөлімдегі әрекеттер үшін жазаның келесідей түрлері қарастырылған: мүлкі тәркіленіп, жеті жылдан он жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Қарастырылып жатқан қылмыс құрамының төртінші бөлімінде диспозициясы былайша сипатталады: осы баптың бірінші, екінші немесе үшінші бөліктерінде көзделген іс-әрекеттер, егер оларды: 1) қылмыстық топ жасаса; 2) егерде олар абайсызда жәбірленушінің өліміне не өзге де ауыр зардаптарға әкеп соқса делінген.

Жазалау шарасы ретінде: мүлкі тәркіленіп, он жылдан он бес жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Қылмыстық құқықбұзушылықтың тікелей объектісі адамдардың бостандығы мен еркі, қосымша тікелей объектісі – жәбірленушінің ар-намысы, адамгершілігі. Қылмыстық құқықбұзушылық объективтік жағынан адамды сатып алу-сату немесе оған қатысты өзге де мәмілелер жасау, сол сияқты оны қинау не азғырып көндіру, тасу, беру, жасыру, сондай-ақ қинау мақсатында өзге де әрекеттер жасау арқылы сипатталады. Қылмыстық құқық бұзушылық әрекеттері әртүрлі тәсілдерді қолдану арқылы: адамды қинау мақсатында біреуден сатып алу немесе оны басқа біреуге сату, аталған адамға қатысты әртүрлі мәмілелер жасау (кепілге, жалға, қарызы үшін төлем ретінде беру, басқадай жылжымалы немесе жылжымайтын мүлікке айырбастау); оны қинау (жезөкшелікке, притон ұйымдастыруға, құлдыққа, азғырып көндіру (нәпсіқұмарлық әрекеттермен басқадай теріс құқық бұзушылық әрекеттерімен айналысуға) т.б. әрекеттер арқылы жүзеге асырылады. Қылмыс құрамы формалды. Қылмыстық құқық бұзушылық субъективтік жағынан тікелей қасақаналық арқылы, пайдакүнемдік нитепен және мақсатпен жасалады. Қылмыстық құқықбұзушылықтың субъектісі болып, он алты жасқа толған кез келген адам, егер де лауазымды адамдардың қызмет өкілеттілігін пайдаланып жасаған әрекеттері, осы құрамдағы қылмыстан басқа іс-әрекеттер жасауы қылмыстардың жиынтығын құрайды.

Қорытынды

Қорытындылай келе, адамдарды саудаға салу қылмыстарын саралау сот-тергеу тәжірибесінде бірқатар проблемаларды туындатады. Осы тұрғыдағы қылмыстық құқықбұзушылықтарды практикада саралау бір жағынан түйінді істерді шешу мәселелерін қамтиды. Сол себепті аталған ғылыми мақалада осы мәселелер теориялық және тәжірибелік тұрғыдан кеңінен сараланды.

ӘДЕБИЕТТЕР

- 1 1948 жылғы Адамның жалпыға бірдей Декларациясы - 217А (III) // БҰҰ Бас ассамблеясында қабылданған 10 желтоқсан 1948 жылы. – 325 б.
- 2 URL: <https://www.disscat.com/content/pravovye-osnovy-kriminalizatsii-torgovli-lyudmi-v-ugolovnom-zakonodatelstve-respubliki-kazak>
- 3 Қазақстандағы адам саудасы: 2022 жылдағы жарты жылдық деректері. URL: <https://kz.usembassy.gov/ru/tip-report-2022/> (қаралған күні: 18.11.2022).
- 4 Қазақстан адамдар саудасындағы тірі тауарға қандай қатысы бар. URL: https://forbes.kz/process/ejegovno_v_kazahstane_registriruetsya_okolo_100_ugolovnyih_del_po_torgovle_lyudmi/ - (қаралған күні: 18.11.2022)
- 5 Доклад по торговле людьми в Казахстане за 2022 год. URL: <https://kz.usembassy.gov/ru/tip-report-2022/> (қаралған күні: 18.11.2022)
- 6 Ағыбаев А.Н. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне түсініктеме. Жалпы және Ерекше бөліктер. – Алматы: Жеті-Жарғы, 2015. – 741 б.

REFERENCES

- 1 1948 жылғы Адамның жалпыға бірдей Декларациясы - 217А (III) // БҰҰ Бас ассамблеясында қабылданған 10 желтоқсан 1948 жылы. 325 p. (In Kazakh).
- 2 URL: <https://www.disscat.com/content/pravovye-osnovy-kriminalizatsii-torgovli-lyudmi-v-ugolovnom-zakonodatelstve-respubliki-kazak>. (In Kazakh).
- 3 Qazaqstandaғы adam saudasy: 2022 жылдағы jarty жылдық derekteri. URL: <https://kz.usembassy.gov/ru/tip-report-2022/> (qaralğan күni: 18.11.2022). (In Kazakh).
- 4 Qazaqstan adamdar saudasındaғы tiri tauarğa qandai qatysy bar. URL: https://forbes.kz/process/ejegovno_v_kazahstane_registriruetsya_okolo_100_ugolovnyih_del_po_torgovle_lyudmi/ - (qaralğan күni: 18.11.2022). (In Kazakh).
- 5 Doklad po trgovle ljud'mi v Kazahstane za 2022 god. URL: <https://kz.usembassy.gov/ru/tip-report-2022/> (qaralğan күni: 18.11.2022). (In Russian).
- 6 Ағыбаев А.Н. (2015) Qazaqstan Respublikasynyñ Qylmystyq kodeksine түsinikteme. Jalpy және Erekşe bölükter. Almaty: Jeti-Jarğy, 741 p. (In Kazakh).

ДЖЕТИБАЕВ Н.С.,*¹

к.ю.н., доцент.

*e-mail: zhetybaev_14@mail.ru.

ORCID: 0000-0002-3636-8291

¹Казахский университет международных
отношений и мировых языков
им. Абылай хана,
г. Алматы., Казахстан

ОСОБЕННОСТИ КВАЛИФИКАЦИИ УГОЛОВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ

Аннотация

В данной научной статье анализируется состав уголовного правонарушения, связанного с торговлей людьми. При написании научной статьи автор анализирует особенности квалификации составов уголовных правонарушений, связанных с торговлей людьми, и выделяет их из аналогичных составов. Анализируются количественные данные уголовных правонарушений, полученные от правоохранительных органов. Рассматриваются элементы состава данного уголовного правонарушения в соответствии с действующим в стране уголовным законодательством. В статье автор также проанализировал статистические показатели, сложившиеся в мире по преступлениям торговли людьми. Названы причины, влияющие на совершение преступлений, связанных с торговлей людьми, и условия, способствующие их широкому распространению. Автор подчеркнул, что исследуемый в работе вид преступлений в настоящее время не уменьшается в количестве.

Ключевые слова: торговля людьми, транснациональная организация, организованная группа, коррупция, миграция, террорист.

JETIBAYEV N.S.,*¹

c.l.s., associate professor.

*e-mail: zhetybaev_14@mail.ru.

ORCID ID: 0000-0002-3636-8291

¹Kazakh University of International
Relations and World Languages
named after Abylai Khan,
Almaty, Kazakhstan

SPECIAL FEATURES OF THE QUALIFICATION OF CRIMINAL OFFENCES OF HUMAN TRAFFICKING

Abstract

This scientific article analyzes the composition of the criminal offense related to human trafficking. When writing a scientific article, the author analyzes the specifics of the qualification of criminal offenses related to human trafficking and distinguishes them from similar structures. Analyzes quantitative data on criminal offenses in this context, obtained from law enforcement agencies. Analyzes the elements of the composition of this criminal offense in accordance with the criminal legislation in force in the country. In the scientific article, the author also analyzed the statistical indicators that have developed in the world of human trafficking crimes. The reasons for the commission of crimes related to human trafficking and the conditions conducive to their widespread occurrence are also provided. During the writing of the scientific article, the author emphasized that crimes in this context are currently not decreasing.

Key words: human trafficking, transnational organization, organized group, corruption, migration, terrorist.

МРНТИ 10.31.35
УДК 347.91/.95
JEL K41

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2025-1-1-38-47>

АЛАЕВА Г.Т.,¹

к.ю.н., профессор.

e-mail: g.alayeva@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0003-1672-2238

КАБДОЛДИНА Е.В.,*¹

магистрант.

*e-mail: 23242635@turan-edu.kz

ORCID ID: 0009-0007-9919-1036

¹Университет «Туран»,

г. Алматы, Казахстан

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЕ В КАЗАХСТАНЕ И В МИРЕ: ПЕРСПЕКТИВЫ И ВЫЗОВЫ

Аннотация

Глобальная цифровизация затрагивает все сферы жизни, включая правоохранительную и судебную системы. В области судебной экспертизы цифровизация представляет собой внедрение новых технологий для анализа, хранения и защиты цифровых доказательств. Данная статья рассматривает виды компьютерных преступлений и сферы их проявления, а также появление в связи с этим нового типа доказательств – «цифровые» доказательства, а именно «цифровой» след. В статье рассматриваются категории цифровых следов и их носителей. Также приведен мониторинг роста преступлений с использованием информационно-телекоммуникационных технологий в Казахстане за 2022–2023 гг., 2023–2024 гг., где наглядно приведены цифры, указывающие на увеличивающуюся прогрессию таких преступлений из года в год. Учитывая увеличение числа киберпреступлений, их стремительный рост, появление новых видов доказательств – «цифровых» доказательств, в статье предлагаются конкретные меры по исследованию компьютерных средств и систем, где будет собрана криминалистическая дефиниция цифровых следов, их виды и способы собирания, исследования, оценки их использования с целью установления обстоятельств, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения дела; унификация и нормативная регламентация цифровых баз с возможностью их использования как в Казахстане, так и на международном уровне. А также предложены меры по цифровизации сфер судебно-экспертной и криминалистической отраслей с целью объединения их в единые АИПС (Автоматизированные информационно-поисковые системы) для наиболее эффективного учета цифровых следов (АИПС криминалистического и судебно-экспертного назначения).

Ключевые слова: цифровизация, судебно-экспертная деятельность, компьютерные технологии, киберпреступления, компьютерные преступления, фишинг, цифровые доказательства.

Введение

Появление преступлений с использованием компьютерных технологий связано с бурным ростом цифровизации в конце XX века. Первые компьютерные преступления касались кражи данных, взлома систем безопасности и несанкционированного доступа к информации. На рубеже 90-х годов XX века с распространением Интернета преступления приобрели транснациональный характер, поскольку Интернет позволил злоумышленникам совершать действия за пределами национальных границ. Такие преступления нового времени, как киберпреступления, направленные на системы безопасности компьютерных сетей; взломы (несанкционированный доступ к информации); распространение вредоносных программ (вирусов, троянов, программ-шифровальщиков); атаки на информационные системы (DoS/DDoS атаки); мошенничество в Интернете (преступления, связанные с обманом пользователей для получения финансовой выгоды, включая фишинг (кража личных данных через ложные сайты), онлайн-мошенничество (ложные интернет-магазины, инвестиционные схемы); кража криптовалют и другие формы

цифрового мошенничества; кибербуллинг и распространение незаконного контента: преступления, связанные с распространением порнографии, оскорблениями, угрозами, дискредитацией и другими противоправными действиями в Интернете; преступления, связанные с нарушением авторских прав: незаконное копирование, распространение и использование программного обеспечения, фильмов, музыки, электронных книг и других цифровых продуктов; преступления в финансовой сфере: финансовые злоупотребления, включая отмыывание денег, манипуляции с банковскими картами, электронными переводами и платежными системами, становятся обычным явлением в наши дни [2].

Компьютерные преступления затрагивают различные секторы экономики и социальной жизни, такие как финансовые организации: банки, биржи, криптовалютные платформы; государственные учреждения: атаки на государственные информационные системы и базы данных (кибершпионаж); частные компании: кража коммерческой тайны, нарушение конфиденциальности данных клиентов; социальные сети: распространение незаконного контента, кибербуллинг и дискредитация, а также они могут коснуться любого человека независимо от возраста, пола, социальной принадлежности и др.

Материалы и методы

При исследовании данного вопроса были подробно проанализированы действующие нормы как национального, так и международного законодательства, регламентирующие использование специальных знаний в уголовном судопроизводстве. Особое внимание уделено специализированной литературе и криминалистической методологии, охватывающей широкий спектр научных подходов и методов. Среди них использовались методы диалектической и формальной логики, которые позволяют системно анализировать явления и процессы, связанные с цифровизацией следов преступлений.

Методологическая основа исследования включает общенаучные и специальные методы криминалистики, которые способствуют глубокой интерпретации данных, а также общекспертные и частноэкспертные методы, используемые в судебной компьютерно-технической экспертизе. Для более полного охвата исследуемой проблемы были привлечены данные мониторинга следственной и оперативно-розыскной практики, что позволило выявить актуальные тенденции и практические аспекты применения цифровых технологий в уголовных расследованиях. Результаты опросов и анкетирования специалистов в области IT-технологий дополнили эмпирическую базу исследования, подчеркнув растущую роль экспертов в данной сфере.

Анализ показал, что специалисты в области IT-технологий востребованы не только при расследовании преступлений, непосредственно связанных с неправомерным доступом к компьютерной информации, разработкой и использованием вредоносных программ, но также активно привлекаются к следственным действиям и оперативно-розыскным мероприятиям в рамках дел о традиционных видах преступлений. Это включает мошенничество различных форм, незаконную организацию азартных игр, незаконный оборот наркотических средств, тяжкие преступления против личности, такие как убийства, а также расследование случаев заведомо ложных сообщений об актах терроризма.

Основные тенденции, составляющие предмет данного исследования, включают ряд ключевых аспектов, отражающих динамику развития криминалистической практики в условиях цифровизации:

- ♦ Тенденция возникновения, существования и утраты цифровых следов в компьютерных средствах и системах, которые содержат криминалистически значимую информацию. Эти следы могут исчезать в результате целенаправленных действий злоумышленников или технических факторов, что усложняет их выявление и исследование.
- ♦ Тенденция отражения в компьютерных системах цифровых следов, связанных с событиями преступлений и правонарушений. Такие следы могут включать логи системы, метаданные файлов, остаточные данные на носителях информации и другие артефакты, которые служат важными источниками доказательств.
- ♦ Тенденция фиксации информации о способах совершения преступлений, связях действий и их результатах, повторяемости действий в схожих ситуациях, а также стереотипах по-

ведения преступников. Анализ таких данных позволяет выявлять закономерности и прогнозировать действия преступных группировок.

- ♦ Развитие информационно-компьютерных технологий, обеспечивающих процессы выявления, фиксации, изъятия, сохранения и исследования криминалистически значимой информации. Это включает использование специализированного программного обеспечения, методов цифровой криминалистики и инструментов для восстановления утраченной информации.

- ♦ Тенденция возникновения и развития обстоятельств, связанных с преступлениями, совершенными с использованием компьютерных технологий, значимых для расследования. Важным аспектом является изучение не только цифровых следов самого преступления, но и цифрового контекста, в котором оно было совершено.

- ♦ Оценка и использование криминалистически значимой информации для целей розыска и доказательства. Здесь особое внимание уделяется вопросам допустимости и надежности цифровых доказательств в судебных процессах.

- ♦ Информационно-компьютерное обеспечение тактики и технологии проведения следственных и судебных действий. Современные технологии позволяют оптимизировать процесс расследования, повышая его эффективность и точность.

- ♦ Развитие методик расследования преступлений, включая создание информационно-компьютерных моделей для анализа преступлений, совершенных с использованием компьютерных технологий. Такие модели помогают систематизировать информацию и выявлять скрытые взаимосвязи.

- ♦ Информационно-компьютерное обеспечение гражданского и административного судопроизводства, что подчеркивает универсальность и широкую применимость цифровых технологий в правоприменительной практике.

Согласно мнению Е.Р. Россинской [3], теория информационно-компьютерного обеспечения криминалистической деятельности включает в себя несколько ключевых компонентов:

1. Концепция теории, охватывающая ее предмет, задачи и объекты исследования. Эта концепция формирует теоретическую основу для системного анализа роли информационных технологий в криминалистике.

2. Учение о способах совершения компьютерных преступлений и правонарушений. Эти способы зачастую являются полноструктурными, включающими тщательно продуманные этапы подготовки, реализации и сокрытия преступления. Подготовительные действия направлены на минимизацию рисков обнаружения и максимизацию эффективности преступных действий. Закономерности, характеризующие способы совершения компьютерных преступлений, включают:

- ♦ связь способа с личностью преступника, его мотивацией и уровнем технической подготовки;

- ♦ зависимость способа от конкретных обстоятельств совершения преступления, таких как уровень защищенности информационных систем и наличие уязвимостей;

- ♦ отражение в компьютерных системах информации о действиях преступника, их результатах, повторяемости действий в различных ситуациях и стереотипах поведения.

3. Учение о цифровых следах как источниках криминалистически значимой информации. Цифровые следы могут включать широкий спектр данных – от логов и метаданных до остаточных файлов и сетевых артефактов. Их анализ требует специализированных знаний и навыков в области цифровой криминалистики.

4. Учение об информационно-компьютерных криминалистических моделях видов компьютерных преступлений.

5. Учение о криминалистическом исследовании компьютерных средств и систем, реализуемое в новом разделе криминалистической техники.

6. Учение об информационно-компьютерном криминалистическом обеспечении тактики следственных и судебных действий.

7. Учение об информационно-компьютерном криминалистическом обеспечении методик расследования компьютерных преступлений.

8. Учение о взаимосвязях и разграничениях цифровизации судебно-экспертной и криминалистической деятельности.

Данные теоретические выкладки рассматриваются также в работах таких авторов, как О.А. Зайцев, П.С. Пастухов «Формирование новой стратегии расследования преступлений в эпоху цифровой трансформации» [4], Т.В. Пинкевич «Предупреждение преступлений, совершаемых в сфере оборота цифровой валюты (криптовалюты)» [5].

Полагаем, что данная теория обладает высокой актуальностью для современного общества, учитывая стремительное развитие информационных технологий и их влияние на криминальную среду. Она должна быть предметом всестороннего исследования и активного внедрения в научные основы национальной криминалистики и судебной экспертологии, что позволит повысить эффективность расследования преступлений и качество судебных экспертиз.

Результаты и обсуждение

С появлением в обществе такого вида преступности появился и новый феномен – цифровое доказательство, а именно цифровой след.

Цифровой след* – это совокупность всех данных, которые оставляет пользователь при взаимодействии с электронными системами. Это могут быть лог-файлы с веб-сайтов, информация о перемещениях, цифровые документы, переписки в социальных сетях и даже записи с видеокамер наблюдения. Практически каждая деятельность в цифровом пространстве оставляет след, который может стать важным доказательством при расследовании преступлений. Нам импонирует определение понятия «цифровой след» Россинской Е.Р., которая описывает его «как новый объект судебной экспертизы. Его можно определить как криминалистически значимую компьютерную информацию о каких-либо событиях или действиях, отраженную в материальной среде в процессе возникновения, обработки, хранения и передачи этой информации» [6].

Цифровой след может включать в себя разнообразные данные, оставляемые пользователями при взаимодействии с цифровыми системами, и может стать решающим фактором в расследовании преступлений. Классифицируя цифровые следы, их можно выделить по следующим категориям [7]:

1. Метаданные файлов – информация о создании и изменении файлов, включая данные об авторе и времени, которые позволяют отслеживать источники и историю документации.
2. Интернет-следы – данные о действиях пользователей в сети, такие как посещение веб-страниц и загрузка файлов. Эта информация может быть найдена в истории браузера и других местах и используется для установления активности подозреваемого.
3. Метаданные изображений – включают информацию о месте, времени и устройстве, с которого была сделана фотография, что помогает в установлении подлинности изображений.
4. Мобильные следы – данные о звонках, сообщениях и геолокации, получаемые через операторов связи и анализ на самом устройстве, полезные для отслеживания перемещений подозреваемого.
5. Следы социальных сетей включают профили, комментарии и связи пользователя, что позволяет раскрывать его круг общения и возможные мотивы.
6. Системные логи – информация о действиях пользователей в операционных системах, таких как команды и ошибки, применяемая для выявления несанкционированного доступа и следов изменения данных.

Однако необходимо отметить, что цифровой след неотделим от его носителя, так как сам он не обладает материальной природой. Если рассмотреть более детально, то можно сделать логическое умозаключение, что носители цифровых следов – это устройства или среды, на которых сохраняются и передаются цифровые следы, представляющие собой электронные данные об активности пользователей. Эти носители могут включать как физические устройства, так и программные компоненты, которые фиксируют и хранят информацию, имеющую значение в правовом и судебном контексте: компьютерные устройства: жесткие диски (HDD) и твердотельные накопители (SSD) на компьютерах, которые содержат данные о файлах, метаданные и лог-файлы, фиксирующие пользовательские действия и настройки системы; мобильные устройства: смартфоны и планшеты фиксирующие данные о звонках, сообщениях, геолокации и активности приложений, которые являются важными для расследования инцидентов и анализа перемещений; сетевые и облачные сервисы: облачные серверы, веб-сайты и приложения, ко-

которые собирают интернет-следы, включая историю посещений, cookies и загруженные файлы, которые могут служить доказательствами в цифровом формате; лог-файлы и системные журналы: логи системных событий, действия операционных систем и приложений, которые фиксируются в системных файлах, позволяя восстанавливать хронологию событий и идентифицировать потенциальные нарушения; цифровые коммуникации: электронная почта, мессенджеры и социальные сети, фиксирующие переписки и другие действия, которые могут стать важными доказательствами в делах, связанных с киберпреступностью и мошенничеством; камеры наблюдения и системы видеонаблюдения: записи с камер представляют собой аудиовизуальные данные, которые документируют время и место событий и могут быть важны для идентификации участников и обстоятельств.

Для экспертов, работающих по данным направлениям судебных экспертиз, необходимо разрабатывать соответствующие методики экспертного исследования, включающие в себя технологии работы с носителями цифровых следов для их сохранности и пригодности с последующим их доказательственным значением в выводах экспертиз.

Для наглядности давайте проведем мониторинг роста преступлений с использованием информационно-телекоммуникационных технологий в Казахстане за 2022–2023 гг. Мы увидим, что в Казахстане наблюдался значительный рост преступлений, связанных с использованием информационно-телекоммуникационных технологий (ИКТ). Согласно данным Комитета по правовой статистике и специальным учетам Генеральной прокуратуры Республики Казахстан, в 2022 г. было зарегистрировано 13 000 интернет-преступлений [8].

В первом полугодии 2023 г. количество таких преступлений достигло 12 900, что на 46,3% больше по сравнению с аналогичным периодом 2022 г., когда было зафиксировано 8900 случаев [9].

За первые семь месяцев 2023 г. в Казахстане зарегистрировано 9000 преступлений, связанных с интернет- и телефонными мошенниками, из которых раскрыто только 2000, что составляет 22,2% [10].

Эти данные свидетельствуют о значительном увеличении количества преступлений с использованием ИКТ в Казахстане в 2023 г. по сравнению с 2022 г., подчеркивая необходимость усиления мер по обеспечению кибербезопасности и повышению эффективности правоохранительных органов в данной сфере.

Если провести такой же мониторинг за 2023 и 2024 гг., то мы увидим следующие данные: в 2023 г. в Республике Казахстан количество зарегистрированных киберпреступлений возросло на 46,3% по сравнению с предыдущим годом. Только в первом полугодии 2023 г. было зафиксировано около 12 900 таких преступлений, тогда как за аналогичный период 2022 г. их число составляло 8900 [11]. В 2024 г. тенденция к росту киберпреступлений продолжилась. По данным различных источников, количество атак и правонарушений, связанных с киберугрозами, увеличилось еще более интенсивно, затрагивая как частные компании, так и государственные организации Казахстана.

Рассмотрим, как данные проблемы решаются в международном пространстве. Ведущие страны мира, такие как США, Великобритания и члены Европейского союза, уже внедрили современные методы работы с цифровыми данными и разработали стандарты, регулирующие их использование в судебных процессах. Здесь приведем ключевые примеры международного опыта и потенциальные направления для Казахстана.

Опыт США: искусственный интеллект и автоматизация

В США широко применяются технологии искусственного интеллекта (ИИ) и автоматизированные системы для анализа доказательств. Например, системы для анализа ДНК и баллистических данных на основе ИИ позволяют сократить время обработки и снизить вероятность человеческой ошибки [12]. Важную роль играет и анализ цифровых следов: переписка, история посещения сайтов, данные лог-файлов – все это может использоваться как доказательства при расследовании киберпреступлений.

Опыт США подчеркивает, что успешная работа с ИИ требует как технической инфраструктуры, так и сертифицированных специалистов. Применение подобных технологий в Казахстане возможно при условии разработки стандартов и обязательной сертификации программного обеспечения, а также обучения специалистов.

Европейский союз: стандарты по цифровым доказательствам и правовая допустимость

В Европейском союзе особое внимание уделяется стандартизации и допустимости цифровых доказательств. Директива 2016/679 (GDPR) регулирует защиту данных и требует строгого соблюдения стандартов при работе с цифровыми доказательствами [13]. Регламенты Европола и Евроюста обеспечивают единые протоколы для трансграничных расследований, что важно для взаимодействия стран ЕС в борьбе с киберпреступностью.

Казахстан может использовать этот опыт для создания единого законодательства, регулирующего цифровые доказательства, чтобы обеспечить их правовую допустимость в судах. Это также важно для интеграции в международное сообщество и обмена данными по киберпреступлениям с другими странами.

Великобритания: централизованные цифровые платформы для хранения доказательств.

Великобритания разработала платформу Digital Evidence Vault, которая служит единым хранилищем цифровых доказательств и позволяет полицейским и судебным экспертам безопасно загружать, хранить и управлять доказательствами. Эта централизованная система обеспечивает сохранность данных, снижает вероятность их утраты и упрощает доступ к ним для участников расследования [14].

Для Казахстана создание подобной платформы могло бы помочь структурировать и защитить цифровые доказательства, снизить затраты на обработку данных и обеспечить более эффективное взаимодействие между ведомствами. Важным шагом при этом является разработка стандартов безопасности и шифрования данных.

Австралия: Национальный центр кибербезопасности.

Австралия внедрила Национальный центр кибербезопасности, который занимается как координацией киберанализа, так и обучением специалистов [15]. Центр разрабатывает новые методики для анализа киберугроз и исследует цифровые данные, а также взаимодействует с правоохранительными органами.

Казахстану было бы полезно создать аналогичный центр, который бы координировал деятельность по кибербезопасности и судебной экспертизе в цифровой сфере. Это позволит объединить усилия правоохранительных органов и повысить готовность киберэкспертов к работе с новыми угрозами.

В числе общих рекомендаций по учету вышеуказанного международного опыта можно обобщить до следующего:

1. Создание правовой базы. Казахстану необходимо разработать единое законодательство по цифровым доказательствам, включая правила их сбора, хранения и допустимости в суде. При этом можно ориентироваться на стандарты ЕС и США.

2. Внедрение сертификации программного обеспечения. Чтобы обеспечить надежность используемых технологий, Казахстану следует ввести обязательную сертификацию программ для судебной экспертизы. Это повысит доверие к результатам цифровых экспертиз.

3. Централизация хранения данных. Создание единой национальной платформы для хранения цифровых доказательств может облегчить доступ к данным, повысить их защиту и снизить затраты на их обработку. Опыт Великобритании показывает, что такие платформы позволяют эффективно управлять доказательствами.

4. Подготовка кадров и обучение. Важно разработать образовательные программы по кибербезопасности и судебной экспертизе для подготовки специалистов, способных работать с цифровыми доказательствами. Совместные проекты с международными организациями могли бы усилить качество подготовки кадров.

5. Международное сотрудничество и обмен данными. Подписание соглашений о международном обмене цифровыми доказательствами и признание экспертиз, проведенных в других странах, позволят Казахстану интегрироваться в мировое сообщество и более эффективно бороться с киберпреступностью.

Можно сказать, что международный опыт показывает, что цифровизация судебно-экспертной деятельности требует не только технологических инноваций, но и глубоких изменений в правовой базе и системе подготовки кадров. Казахстану полезно учитывать успешные примеры США, ЕС, Великобритании и Австралии, чтобы создать устойчивую и эффективную систему цифровой судебной экспертизы, способную справляться с новыми вызовами цифрового мира.

Заключение

Учитывая вышесказанное, можно выделить следующие важные аспекты по цифровизации судебно-экспертной деятельности в РК:

1. Разработать новый вид криминалистического учения, по исследованию компьютерных средств и систем, где будет собрана криминалистическая дефиниция цифровых следов, их виды и способы собирания.
2. В судебной экспертологии разработать новую частную теорию – теорию цифровизации судебно-экспертной деятельности, которая наряду с другими теориями (судебно-экспертной идентификации, судебно-экспертной диагностики и др.) имела бы общий характер для всех родов и видов судебных экспертиз, где предметом данной теории являются закономерности судебно-экспертного исследования цифровых следов, образующихся вследствие возникновения, движения и преобразования компьютерной информации, имеющее доказательственное или розыскное значение в уголовном, гражданском, административном судопроизводстве, а его объектами – цифровые следы и компьютерные средства и системы как носители розыскной и доказательно значимой информации.
3. Усовершенствование методологических разработок, методов и средств с учетом комплексирования цифровых следов по различным родам и видам судебных экспертиз.
4. Унификация и нормативная регламентация цифровых баз с возможностью их использования как в Казахстане, так и на международном уровне.
5. Разработка и использования справочно-информационных фондов (СИФ)¹, основанных на цифровых технологиях, и нормативное регулирование их как государственными, так и негосударственными судебно-экспертными учреждениями, в т.ч. и на международном уровне.
6. Разработка современного программного обеспечения (ПО), которое позволит осуществлять хранение, обработку результатов исследований и обмен данными с неограниченным кругом пользователей в экспертном сообществе, в т.ч. и на международном уровне.
7. Цифровизация сфер судебно-экспертной и криминалистической отраслей с целью объединения их в единые АИПС (автоматизированные информационно-поисковые системы) для наиболее эффективного учета цифровых следов (АИПС криминалистического и судебно-экспертного назначения).

ЛИТЕРАТУРА

- 1 Уголовно-процессуальный Кодекс Республики Казахстан (с изменениями и дополнениями по состоянию на 12.09.2023 г.). Ст. 121 п. 1.
- 2 Понятие и виды преступлений в сфере информационных технологий в России и зарубежных странах: из истории в современность // Криминологический журнал. – 2023. – № 4. – С. 45. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-vidy-prestupleniy-v-sfere-informatsionnyh-tehnologiy-v-rossii-i-zarubezhnyh-stranah-iz-istorii-v-sovremennost>
- 3 Россинская Е.Р. Теория информационно-компьютерного обеспечения криминалистической деятельности: концепция, система, основные закономерности // Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России. – 2019. – № 2(89). – С. 198–199.
- 4 Зайцев О.А., Пастухов П.С. Формирование новой стратегии расследования преступлений в эпоху цифровой трансформации // Вестник Пермского университета. Юридические науки. – 2019.
- 5 Пинкевич Т.В. Предупреждение преступлений, совершаемых в сфере оборота цифровой валюты (криптовалюты) // Право и государство: теория и практика. – 2021.
6. Россинская Е.Р. Учение о цифровизации судебно-экспертной деятельности и проблемы судебно-экспертной дидактики // Вестник ун-та им. О.Е. Кутафина (МГЮА). – 2020. – № 4(62). – С. 91.

¹ СИФы – это автоматизированные информационно поисковые системы по конкретным объектам криминалистического и судебно-экспертного исследования.

7. Гайдаш О.В. Феномен цифрового следа в современном обществе, вестник магистратуры. – 2020. – № 6(105). – С. 11.
8. Казинформ. URL: https://www.inform.kz/ru/za-7-mesyacev-2022-goda-v-rk-zaregistrovano-11-tys-internet-prestupleniy_a3967587
9. Мир финансов. URL: <https://wfin.kz/publikatsii/kazakhstan-v-tsifrakh/91787-v-kazakhstane-rastjot-chislo-kiber-prestuplenij.html>
10. Курсив. URL: <https://kz.kursiv.media/2023-07-17/lnsh-raskryvaemost/>
11. URL: <https://www.ptsecurity.com/ru-ru/research/analytics/aktualnye-kiberugrozy-v-stranah-sng-2023-2024/>
12. Holt T.J., Bossler A.M. Cybercrime in Progress. Routledge, 2019.
13. European Commission. General Data Protection Regulation. 2016.
14. Home Office Digital. Digital Evidence Vault Initiative. UK, 2020.
15. Australian Cyber Security Centre. National Cyber Security Strategy. 2021.

REFERENCES

1. Ugolovno-processual'nyj Kodeks Respubliki Kazahstan (s izmenenijami i dopolnenijami po sostojaniju na 12.09.2023 g.). St. 121 p. 1. (In Russian).
2. Ponjatie i vidy prestuplenij v sfere informacionnyh tehnologij v Rossii i zarubezhnyh stranah: iz istorii v sovremennost' // Kriminologicheskij zhurnal. 2023. No. 4. P. 45. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-vidy-prestuplenij-v-sfere-informatsionnyh-tehnologiy-v-rossii-i-zarubezhnyh-stranah-iz-istorii-v-sovremennost>. (In Russian).
3. Rossinskaja E.R. (2019) Teorija informacionno-komp'juternogo obespechenija kriminalisticheskoy dejatel'nosti: koncepcija, sistema, osnovnye zakonomernosti // Vestnik Vostochno-Sibirskogo Instituta MVD Rossii. No. 2(89). P. 198–199. (In Russian).
4. Zajcev O.A., Pastuhov P.S. (2019) Formirovanie novoj strategii rassledovaniya prestuplenij v jepohu cifrovoj transformacii // Vestnik Permskogo universiteta. Juridicheskie nauki. (In Russian).
5. Pinkevich T.V. (2021) Preduprezhdenie prestuplenij, sovershaemyh v sfere oborota cifrovoj valjuty (kriptoaljuty) // Pravo i gosudarstvo: teorija i praktika. (In Russian).
6. Rossinskaja E.R. (2020) Uchenie o cifrovizacii sudebno-jekspertnoj dejatel'nosti i problemy sudebno-jekspertnoj didaktiki // Vestnik un-ta im. O.E. Kutafina (MGJuA). No. 4(62). P. 91. (In Russian).
7. Gajdash O.V. (2020) Fenomen cifrovogo sleda v sovremennom obshchestve, vestnik magistratury. No. 6(105). P. 11. (In Russian).
8. Kazinform. URL: https://www.inform.kz/ru/za-7-mesyacev-2022-goda-v-rk-zaregistrovano-11-tys-internet-prestupleniy_a3967587. (In Russian).
9. Mir finansov. URL: <https://wfin.kz/publikatsii/kazakhstan-v-tsifrakh/91787-v-kazakhstane-rastjot-chislo-kiber-prestuplenij.html>. (In Russian).
10. Kursiv. URL: <https://kz.kursiv.media/2023-07-17/lnsh-raskryvaemost/>. (In Russian).
11. URL: <https://www.ptsecurity.com/ru-ru/research/analytics/aktualnye-kiberugrozy-v-stranah-sng-2023-2024/>. (In English).
12. Holt T.J., Bossler A.M. (2019) Cybercrime in Progress. Routledge, . (In English).
13. European Commission. General Data Protection Regulation. 2016. (In English).
14. Home Office Digital. Digital Evidence Vault Initiative. UK, 2020. (In English).
15. Australian Cyber Security Centre. National Cyber Security Strategy. 2021. (In English).

АЛАЕВА Г.Т.,¹

з.ғ.к., профессор.

e-mail: g.alayeva@turana-edu.kz

ORCID ID: 0000-0003-1672-2238

КАБДОЛДИНА Е.В.,*¹

магистрант.

*e-mail: 23242635@turana-edu.kz

ORCID ID: 0009-0007-9919-1036

¹«Туран» университеті,

Алматы қ., Қазақстан

ҚАЗАҚСТАНДА ЖӘНЕ ӘЛЕМДЕ СОТ САРАПТАМАСЫНДА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ: ПЕРСПЕКТИВАЛАР МЕН СЫН-ҚАТЕРЛЕР

Аннотация

Адам өмірінің барлық саласын қамтыған жалпы цифрландыру қылмыстық, азаматтық және әкімшілік істер бойынша дәлелдерді жинау және зерттеу үдерістеріне, әсіресе криминалистика және сот-сараптамалық қызмет салаларына арнайы ғылыми білімдерді қолдану арқылы енгізілуде. Бұл мақалада компьютерлік қылмыстардың түрлері және олардың көрініс табатын салалары, сонымен қатар жаңа дәлел түрі – «цифрлық» дәлелдер, атап айтқанда, «цифрлық іздің» пайда болуы қарастырылады. Мақалада цифрлық іздер мен олардың тасымалдаушылардың категориялары талданады. Сондай-ақ, мақалада Қазақстанда 2022–2023, 2023–2024 жылдар аралығында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы жасалған қылмыстардың өсуіне мониторинг жүргізіліп, мұндай қылмыстардың жылдан-жылға артып келе жатқанын көрсететін нақты мәліметтер келтірілген. Киберқылмыстардың санының көбеюін, олардың қарқынды өсуін, жаңа «цифрлық» дәлелдер түрлерінің пайда болуын ескере отырып, мақалада компьютерлік құралдар мен жүйелерді зерттеуге арналған нақты шаралар ұсынылады. Онда цифрлық іздердің криминалистикалық анықтамасы, олардың түрлері мен жинау әдістері, цифрлық базаларды Қазақстанда және халықаралық деңгейде қолдануға мүмкіндік беретін нормативтік реттеу және біріздендіру ұсынылады. Сонымен қатар, цифрлық іздерді тиімді есепке алу мақсатында сот-сараптамалық және криминалистикалық салаларды цифрландыруды, оларды бірыңғай АІЗЖ (Автоматтандырылған ақпараттық-іздеу жүйелері) жүйесіне біріктіру шаралары ұсынылады (криминалистикалық және сот-сараптамалық мақсаттағы АІЗЖ).

Тірек сөздер: цифрландыру, сот-сараптамалық қызмет, компьютерлік технологиялар, киберқылмыстар, компьютерлік қылмыстар, фишинг, цифрлық дәлелдер.

ALAYEVA G.T.,¹

c.l.s., professor.

e-mail: g.alayeva@turana-edu.kz

ORCID ID: 0000-0003-1672-2238

KABDOLDINA Y.V.,*¹

master's student.

*e-mail: 23242635@turana-edu.kz

ORCID ID: 0009-0007-9919-1036

¹Turan University,

Almaty, Kazakhstan

USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN FORENSIC EXPERTISE IN KAZAKHSTAN AND WORLDWIDE: PROSPECTS AND CHALLENGES

Abstract

The widespread digitalization that has encompassed all spheres of human life is also being integrated into the processes of gathering and examining evidence in criminal, civil, and administrative cases using specialized scientific knowledge, particularly in the fields of forensics and forensic expertise. This article explores types of computer crimes and their spheres of occurrence, as well as the emergence of a new type of evidence – “digital” evidence,

specifically the “digital” trace. The article examines categories of digital traces and their carriers. It also includes a monitoring of the increase in crimes involving information and telecommunication technologies in Kazakhstan for 2022–2023 and 2023–2024, clearly presenting figures that indicate a growing trend in these types of crimes year by year. Given the increase in cybercrime and its rapid growth, along with the emergence of new types of evidence – “digital” evidence – the article proposes specific measures for investigating computer devices and systems, where a forensic definition of digital traces, their types, and methods of collection are outlined, along with the unification and regulatory standardization of digital databases for potential use in Kazakhstan and internationally. Additionally, measures are proposed for the digitalization of forensic and investigative fields, aiming to integrate them into unified AIPS (Automated Information Retrieval Systems) for the most effective tracking of digital traces (AIPS for forensic and forensic expert purposes).

Key words: digitalization, Forensic expert activity, Computer technology, Cybercrime, Computer crime, Phishing, Digital evidence.

4 INTERNATIONAL AND COMPARATIVE LAW ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ҚҰҚЫҚ МЕЖДУНАРОДНОЕ И СРАВНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

IRSTI 10.15.03
UDC 341.763
JEL K39

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2025-1-1-48-53>

LOU Y.,*¹

master's student.

*e-mail: louy@aliyun.com

ORCID ID: 0009-0006-8382-5607

YERGALI A.M.,¹

PhD, associate professor.

e-mail: yergali.adlet@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8530-3905

¹Al-Farabi Kazakh National University,
Almaty, Kazakhstan

THE DEVELOPMENT OF A LEGAL FRAMEWORK FOR DATA SECURITY COOPERATION WITHIN THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION

Abstract

With the Shanghai Cooperation Organization's (SCO) progressive enlargement, its geographic scope extends from Central Asia to South Asia and adjacent regions. This broadening highlights the necessity of developing a standardized data governance architecture as the cornerstone for digital economic advancement within the SCO framework. The current landscape, characterized by heterogeneous regulatory approaches among member nations and insufficient multilateral coordination mechanisms, necessitates urgent institutional innovation. Three foundational pillars emerge for establishing this cooperative regime: Formulating cross-border data governance protocols; Creating multi-tiered legislative coordination structures; Implementing comprehensive collaborative security standards. Given China's prominent role in digital transformation, it should proactively advance its strategic blueprint through multilateral platforms, proposing innovative solutions in SCO negotiations while fostering collective security paradigms that benefit all stakeholders.

Key words: SCO, data security cooperation, data hegemony, digital economy, International Organizations.

Introduction

Between its establishment in 2001 and 2020, the Shanghai Cooperation Organization (SCO) member states witnessed a more than tenfold increase in collective GDP and a near ninefold rise in merchandise trade volumes, demonstrating the bloc's growing geopolitical and economic clout on the world stage [1]. Over the past twenty years, the Shanghai Cooperation Organization (SCO) member states have implemented multidimensional collaboration spanning security, economic integration, political coordination, social development, and cultural exchange. This cooperation has demonstrated progressive expansion in operational breadth, standardization of procedures, institutionalized openness, and mechanism optimization. Evolving from its original informal consultative format, the SCO has systematically developed summit mechanisms, refined organizational architecture, and codified cooperative legal frameworks. As stipulated in the SCO Charter, its institutional configuration

incorporates multiple permanent bodies and specialized agencies. Functioning as a multilateral regional entity, the legal cooperation framework constitutes an essential operational foundation for the organization's sustainable development.

The SCO's cooperative paradigm has undergone significant evolution in both substantive domains and implementation modalities. Notably, the digital economy has emerged as a critical frontier, where data security challenges – including unauthorized access vulnerabilities and transnational data transmission risks – have become prioritized agenda items. This necessitates the formulation of adaptive regulatory frameworks to govern data security within big data ecosystems. Given the deep integration of digital technologies across economic, social, and governance systems, the SCO currently faces critical institutional gaps in coordinating data security governance across member states [2].

Current assessments reveal that only select member states – notably China, Russia, and India – possess requisite technical infrastructure and legislative frameworks for comprehensive data security management. The majority demonstrate insufficient legal capacities to address contemporary data security challenges, creating pressing demands for regulatory harmonization. An effective SCO data security cooperation architecture should integrate four core components: organizational coordination platforms, sector-specific regulatory agreements, mutual recognition protocols for security measures, and transnational dispute resolution mechanisms. Compared with domestic data governance systems, SCO-level cooperation inherently involves greater complexity, requiring dynamic equilibrium between regulatory harmonization and national sovereignty considerations.

Materials and methods

The envisioned legal framework for SCO data security cooperation must fulfill dual functions: first, supporting member states in developing context-specific national data protection systems pursuing the dual objectives of “robust data safeguarding” and “value-driven data utilization”; second, establishing interoperable mechanisms for cross-border sharing and mutual benefit realization of data resources. The relativity theory of security posits that data security constitutes the necessary foundation for advancing members' digital economies rather than representing the terminal objective of international collaboration [2]. Consequently, the SCO should eschew absolutist conceptions of data security, instead cultivating legal mechanisms that balance security imperatives with data accessibility requirements.

This legal architecture must demonstrate dynamic adaptability to ensure sustainable evolution. Conventional challenges such as data breaches and integrity violations – manifesting as static security risks – can be addressed through established legal instruments. However, the SCO framework requires proactive regulatory architecture capable of anticipating emerging technological paradigms, thereby maintaining relevance in the face of rapid digital transformation. Such forward-looking design principles will ensure the mechanism's continued effectiveness as both a governance tool and an enabler of regional digital integration.

Results and discussion

The digital economy has emerged as a pivotal arena in global developmental competition. SCO member states have strategically integrated digital economic growth into their national agendas, recognizing that a robust legal framework for data security cooperation serves as both a foundational safeguard for intra-bloc digital integration and a critical enabler of external competitiveness. The institutionalization of such mechanisms has become indispensable to SCO digital collaboration, with multilateral participation in their construction being vital for ensuring internal data governance efficacy and enhancing collective bargaining power in the global digital economy.

1 Jurisdictional Heterogeneity in Data Security Regulations

SCO member states universally acknowledge the strategic significance of data resources, having elevated data security governance to matters of “national security” and “competitive advantage”. Nevertheless, substantive divergences persist in their regulatory architectures.

1.1 Asymmetric Digital Infrastructure Development

First, digital infrastructure distribution within the SCO exhibits pronounced imbalance. Mobile connectivity dominates user engagement, while platform ecosystems remain predominantly controlled

by U.S. entities. Regional internet penetration stands at 40%, with 76% of users accessing services via mobile devices. Over 60% frequent international social platforms (e.g., Facebook, Twitter, WhatsApp) alongside domestic alternatives. Huawei's 2019 Digital Economy Index categorizes China, Russia, and Kazakhstan as digital acceleration economies, contrasting with India and Pakistan's status as emerging digital markets [3].

Second, digital economic maturity demonstrates marked stratification:

Tier 1 (Medium-High): China

Tier 2 (Medium): India, Russia, Kazakhstan, Pakistan

Tier 3 (Medium-Low): Uzbekistan, Kyrgyzstan, Tajikistan

Notably, Uzbekistan has prioritized bandwidth enhancement and infrastructure investment, whereas Tajikistan confronts acute connectivity challenges—70% of its mountainous population lacks broadband access, with only 35% utilizing mobile internet [3].

Third, regulatory sophistication remains uneven. Excluding China, India, and Russia, most SCO members exhibit underdeveloped digital governance frameworks, particularly regarding data security legislation.

1.2 Divergent National Regulatory Paradigms

Member states have formulated distinct data security strategies reflecting domestic priorities:

China: Champions comprehensive modernization, emphasizing digital sovereignty, citizen data rights, and global governance reform.

India: Focuses on technological innovation and supervisory mechanisms for public-private sectors.

Russia: Legislates holistic protections spanning national security, economic data, and military intelligence.

Kazakhstan: Develops threat-responsive legal frameworks with emergency protocols.

Pakistan: Combats cyber intrusions through standardized governance frameworks.

Kyrgyzstan (2019–2023): Phased implementation of anti-espionage measures and societal risk mitigation.

Tajikistan: Prioritizes transparent personal data governance across lifecycle stages.

Uzbekistan: Implements institutional capacity-building and cybersecurity education integration.

2 Institutional Deficiencies in SCO Data Security Cooperation

Despite consensus on data security's strategic importance, the SCO lacks cohesive regulatory architecture, resulting in fragmented governance, conflicting national agendas, and inadequate implementation frameworks. This institutional void complicates multilateral coordination, underscoring the urgency of mechanism development.

2.1 Global Regulatory Fragmentation

The absence of SCO coordination mirrors broader international discord. Developed economies exhibit stark policy contrasts – exemplified by U.S.-EU disputes over data flow governance. While agreements like the Digital Economy Partnership Agreement (DEPA) provide detailed provisions, multilateral frameworks (e.g., WTO services trade rules) remain underdeveloped [7].

Data localization measures, which have proliferated globally (post-2017 increase exceeding 100%), often hinder cross-border flows without enhancing protection. SCO members face compounded challenges from conflicting bilateral agreements and eroding global consensus, stifling both regulatory harmonization and digital economic growth [4].

2.2 Hegemonic Data Governance Practices

Digital power asymmetries, particularly U.S. data dominance, manifest through three mechanisms:

Surveillance Overreach: Extraterritorial jurisdiction justified under national security pretexts [5].

Politicized Standards: Ideological framing of data security norms [6].

Economic Coercion: Strategic control over global data flows to maintain traditional power structures.

These practices undermine multilateral cooperation and necessitate SCO countermeasures through institutionalized collaboration.

2.3 Structural Weaknesses in SCO Governance

Current cooperation remains largely declaratory, characterized by:

Absence of Binding Instruments: No dedicated legal framework for enforcement.

Platform Deficiencies: Initiatives lack operational implementation mechanisms.

Shallow Cooperation Depth: Lagging behind mature systems (e.g., U.S.-EU frameworks).

Geopolitical Complexity: U.S.-led data hegemony complicates threat responses.

The convergence of these challenges underscores the imperative for the SCO to develop adaptive legal frameworks that reconcile sovereignty concerns with collective security requirements, ensuring sustainable digital economic advancement.

Conclusion

Data security cooperation constitutes the institutional cornerstone for advancing the digital economy within the Shanghai Cooperation Organization (SCO). Establishing a multilateral legal mechanism for data security governance represents an urgent priority for the bloc's sustainable development.

1 Foundational Principles of the SCO Data Security Legal Architecture

Principle of Data Sovereignty: As the bedrock principle, data sovereignty recognizes data security as a strategic asset intrinsically linked to national security and societal stability. This encompasses dual dimensions: domestic regulatory autonomy and international collaborative governance [3].

Principle of Secure Development Synergy: Digital economic advancement must synchronize with robust data protection frameworks, safeguarding national, corporate, and individual data integrity to ensure sustainable growth.

Principle of Equitable Collaboration: Member states shall pursue reciprocal benefits through egalitarian cooperation, prioritizing collective progress over unilateral advantages.

Principle of Consultative Governance: Building upon the 2009 Agreement on International Information Security Cooperation, this principle emphasizes institutionalized dialogue to construct adaptable legal frameworks aligned with multilateral needs [7].

2 Structural Framework for SCO Data Security Governance

Mutually Beneficial Governance Paradigm: Rejecting unilateralism and hegemonic practices, this paradigm advocates data sovereignty preservation and equitable legal system development.

Institutionalized Cooperation Platforms: Establish specialized committees (e.g., Data Security Oversight Commission with subcommittees for Trade, Intellectual Property, and Investment) to facilitate regulatory harmonization, cross-border enforcement, and capacity-building initiatives [3, 7].

Digital Supply Chain Security Regime: Implement standardized protocols for digital product/service supply chains to mitigate operational risks and ensure ecosystem stability.

Personal Data Protection Mechanisms: Leverage technological safeguards and legislative measures to prevent unauthorized data access/modification, thereby protecting citizen privacy rights across member states.

3 Implementation Pathways for Legal System Development

Legal Interoperability Enhancement: Align SCO frameworks with national legislations such as China's Cybersecurity Law and Russia-Kazakhstan digital economy strategies to ensure regulatory coherence [8].

Institutionalized Collaborative Governance: Formalize cooperation through a Data Security Charter articulating operational principles and decision-making protocols [9].

Dispute Resolution Adjudicative Framework: Establish specialized arbitration bodies employing consultative mediation and binding arbitration to resolve cross-jurisdictional data conflicts [9].

4 China's Strategic Leadership Initiatives

Multilateral Rule-Based Engagement: Advocate UN/WTO-aligned reforms in global data governance, prioritizing bilateral/regional agreement networks that respect data sovereignty.

Negotiation Platform Optimization: Leverage instruments like the Global Data Security Initiative to strengthen SCO legal coordination mechanisms [10].

Shared Security Community Building: Promote a cooperative paradigm balancing data rights equality, sovereignty protection, and developmental synergy, offering China's institutional innovation model for SCO digital integration [11].

In the era of digital transformation, data security governance has emerged as a pivotal domain of international strategic competition. As both a leading digital economy and SCO stakeholder, China bears responsibility for spearheading standardized cooperation frameworks, contributing its normative governance wisdom to shape the SCO's data security architectural design. Through proactive mechanism innovation and multilateral consensus-building, China can catalyze the evolution of equitable, future-oriented data governance regimes within the Eurasian digital landscape.

REFERENCES

- 1 Huaqin L. Enhancing the New Space for Regional Economic Cooperation of the Shanghai Cooperation Organization through the Digital Economy // Academic Journal of Russian Studies. 2022, no. 3. URL: <https://d.wanfangdata.com.cn/periodical/elsxk202203001>
- 2 Yuejin L. The Concept and Ideology of a Comprehensive Security Framework under Systems Thinking // People's Tribune. 2021, no. 8. URL: <https://www.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?filename=RMLT202108004&dbcode=CJFQ&dbname=CJFD2021&v=>
- 3 Developing the Digital Economy of the Shanghai Cooperation Organization: A Perspective Based on Data Security Cooperation. URL: <https://www.chinaaet.com/article/3000137861>
- 4 How Barriers to Cross-Border Data Flows Are Spreading Globally, What They Cost, and How to Address Them. ITIF. URL: <https://itif.org/publications/2021/07/19/how-barriers-cross-border-data-flows-are-spreading-globally-what-they-cost>
- 5 Kwet M. Digital Colonialism: US Empire and the New Imperialism in the Global South // Race & Class. 2021, no. 3. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0306396818823172>
- 6 Haoyan L. Data Hegemony and the New Form of Digital Imperialism // Contemporary Economic Research. 2021, no. 2. URL: <https://d.wanfangdata.com.cn/periodical/ddjy202102007>
- 7 Statement of the Council of Heads of State of the Shanghai Cooperation Organization on cooperation in the field of ensuring international information security. 2020. URL: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjb_673085/zzjg_673183/dozys_673577/dqzzyys_673581/shhz_673583/zywj_673595/202011/t20201110_7627465.shtml
- 8 Haiyan W. The Mechanism Construction and Challenges of Information Security Cooperation within the Shanghai Cooperation Organization // China Information Security. 2021, no. 8. URL: <https://wenku.baidu.com/view/6f48ba9c1a2e453610661ed9ad51f01dc381577c.html>
- 9 Shumei Y. Research on the Law System of International Civil Nuclear Energy Security // Wuhan University International Law Review. 2017, no. 4. URL: https://xueshu.baidu.com/usercenter/paper/show?paperid=868618d84797da01cfedaf5c3162a455&site=xueshu_se
- 10 “China + Five Central Asian Countries” Data Security Cooperation Initiative – Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. 2022. URL: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjb_673085/zzjg_673183/jks_674633/fywj_674643/202206/t20220609_10700811.shtml
- 11 Xinyi L. The Study of the Construction of Global Digital Economy Rule System from the Perspective of International Law // Journal of Chengdu Institute of Public Administration. 2020, no. 6. URL: <https://d.wanfangdata.com.cn/periodical/cdxzyxb202006010>

ЛОУ Ю.,*¹

магистрант.

*e-mail: louy@aliyun.com

Orcid id: 0009-0006-8382-5607

ЕРГАЛИ А.М.,¹

PhD, доцент.

e-mail: yergali.adlet@gmail.com

Orcid id: 0000-0001-8530-3905

¹Казахский национальный

университет им. аль-Фараби,

г. Алматы, Казахстан

ПОСТРОЕНИЕ ПРАВОВОГО МЕХАНИЗМА СОТРУДНИЧЕСТВА В ОБЛАСТИ БЕЗОПАСНОСТИ ДАННЫХ ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА

Аннотация

В связи с постепенным расширением Шанхайской организации сотрудничества (ШОС) ее географический охват распространился от Центральной Азии до Южной Азии и прилегающих регионов. Это расширение подчёркивает необходимость разработки стандартизированной архитектуры управления данными, являющейся краеугольным камнем цифрового экономического развития в рамках ШОС. Нынешняя ситуация, характеризующаяся гетерогенными регуляторными подходами среди государств-членов и недостаточностью многосторонних координационных механизмов, требует срочных институциональных инноваций. Выделя-

ются три основные опоры для создания данного кооперативного режима: разработка трансграничных протоколов управления данными; создание многоуровневых структур законодательной координации; внедрение комплексных стандартов совместной безопасности. Учитывая видную роль Китая в цифровой трансформации, он должен активно продвигать свою стратегическую концепцию через многосторонние платформы, предлагая инновационные решения в рамках переговоров ШОС и способствуя формированию коллективных парадигм безопасности, приносящих выгоду всем заинтересованным сторонам.

Ключевые слова: ШОС, сотрудничество в области безопасности данных, гегемония данных, цифровая экономика, международные организации.

ЛОУ Ю.,*¹

магистрант.

*e-mail: louy@aliyun.com

ORCID ID: 0009-0006-8382-5607

ЕРҒАЛИ Ә.М.,¹

PhD, доцент

e-mail: yergali.adlet@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8530-3905

¹әл-Фараби атындағы

Қазақ ұлттық университеті,

Алматы қ., Қазақстан

ШАНХАЙ ҢНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫ ДЕРЕКТЕР ҚАУІПСІЗДІГІ БОЙЫНША ҢНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕХАНИЗМІН ҚҰРУ

Аннотация

Шанхай ынтымақтастық ұйымының (ШЫҰ) біртіндеп кеңеюімен оның географиялық ауқымы Орталық Азиядан Оңтүстік Азияға және оған жақын аймақтарға дейін созылады. Осы кеңею ШЫҰ аясында цифрлық экономикалық дамудың негізі ретінде стандартталған деректерді басқару архитектурасын құрудың қажеттілігін айқындайды. Мүше мемлекеттердің әртүрлі реттеу тәсілдері мен жеткіліксіз көпжақты үйлестіру механизмдерімен сипатталатын қазіргі жағдай шұғыл институционалдық жаңартуларды талап етеді. Осы ынтымақтастық режимін орнату үшін үш негізгі баған анықталды: шекаралар аралық деректерді басқару протоколдарын әзірлеу; көпдеңгейлі заңнамалық үйлестіру құрылымдарын құру; кешенді ынтымақтастық қауіпсіздік стандарттарын енгізу. Қытайдың цифрлық трансформациядағы айқын рөлін ескере отырып, ол көпжақты платформалар арқылы өз стратегиялық жоспарын белсенді түрде алға жылжытып, ШЫҰ келіссөздерінде инновациялық шешімдерді ұсынуы және барлық мүдделі тараптарға пайда әкелетін ортақ қауіпсіздік парадигмаларын қалыптастыруы қажет.

Тірек сөздер: ШЫҰ, деректер қауіпсіздігі бойынша ынтымақтастық, деректер гегемониясы, цифрлық экономика, халықаралық ұйымдар.

REQUIREMENTS FOR THE DESIGN OF ARTICLES PUBLISHED IN THE EURASIAN SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW

Manuscripts are accepted in Kazakh, Russian and English through the official website of the journal (<https://ejcrpp.turan-edu.kz/jour/index>), which provides with the detailed instructions for authors about the process of submitting articles, as well as publication fees.

The text of the article must be typed in **WINWORD XP** or *. RTF (Reach text format). **Times New Roman** font, size **14**, the text must be typed in one interval and not exceed **12** pages.

IRSTI, **UDC** and **JEL** are printed in the upper left part of the sheet.

Then, in the upper right part of the sheet, the author's surname and initials, place of work, academic degree and title, name of the country and city, and e-mail are printed in three languages (Kazakh, Russian, and English). If there are several authors, indicate the main author of the article (with the*sign). In the middle of the sheet, **the name of the manuscript** is printed in capital letters, followed by **key words** (5-7 words, including no more than two phrases) in three languages. Then there is the text that should be printed without hyphenation, observing the following field sizes: left-30 mm, right-10 mm, top-15 mm, bottom-20 mm. The paragraph indent begins with the third character. Formulas must be given in the **formula editor** application (Microsoft Equation). **Tables, figures, and diagrams** are printed without fills.

In the text, references to the literature used are given in **square brackets**, the list of references is printed at the end of the article comprising 5-15 titles. The reference presented in the Cyrillic alphabet is given in two versions – in the original and in the Romanized alphabet (**transliteration** – <http://www.translit.ru>).

A short abstract (150-200 words, 14 size) should be given in three languages after the list of references, which indicates the purpose of the article and the research methods used. Then **the title of the article** is also printed in three languages.

Authors of the journal should adhere to the following requirements concerning the structure of the article in accordance with the headings (**title, abstract, keywords, introduction, materials and methods, results, discussion, conclusion, information about funding (if available), references, transliterated list of references**).

The headings of the structural elements of the article should be given in bold.

The text of the article must be original, not previously published anywhere.

The article is subjected to “blind” review, the reviewers are appointed by the Editorial board of the journal.

At the end of the article, please indicate your full name, return address, phone numbers, fax, and e - mail address.

The author (s) is/are responsible for the content of the article. The opinion of the Scientific and Editorial Board does not always coincide with the opinion of the author (s). The Editorial Board reserves the right to publish or reject articles.

In order to identify and prevent scientific plagiarism, in accordance with the “Regulations on the organization of activities for the identification and prevention of scientific plagiarism at Turan University”, the Editorial board of the journal checks articles submitted for publication for anti-plagiarism.

A link to our publication is required when reprinting it.

Our address: **050013, Almaty, Satpaev ave. 1A, Turan University**

Phone: **8(727) 260-40-18, 260-70-00.**

Website: <https://ejcrpp.turan-edu.kz/jour/index>

Editorial board

EURASIAN SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW ЖУРНАЛЫНДА ЖАРИЯЛАНАТЫН МАҚАЛАЛАРДЫ РӘСІМДЕУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Материалдар қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде журналдың ресми сайты (<https://ejcrpp.turan-edu.kz/jour/index>) арқылы қабылданады, онда авторларға мақалаларды жіберу үдерісі, сондай-ақ ақы төлеу туралы толық нұсқаулық бар.

Мәтін **WINWORD XP** немесе ***. RTF (Reach text format)** форматында терілуі тиіс. **Times New Roman** шрифт, **14** кегль. Жазба мәтіні бір жол аралығы арқылы теріліп, **12 беттен** аспауы тиіс.

Парақтың үстінгі сол жақ бұрышында **FTAMI, ӘОК** және **JEL** жазылады.

Одан әрі, парақтың оң жақ жоғары бөлігінде автордың тегі мен инициалдары, жұмыс орны, ғылыми дәрежесі мен атағы, ел мен қала атауы, e-mail үш тілде сөздер (қазақша, орысша және ағылшынша) жазылады, егер бірнеше автор болса – мақаланың негізгі авторын (* белгісімен) көрсетіңіз. Парақтың ортасына материалдың **атауы** бас әріптермен, одан әрі – **тірек сөздер** (5–7 сөз, екі сөз тіркесінен аспауы керек) үш тілде жазылады. Содан кейін мәтіннің келесі жиек мөлшерін сақтай отырып, **тасымалдаусыз** басу қажет: сол жақ – 30 мм, оң жақ – 10 мм, үстіңгі – 15 мм, астыңғы – 20 мм сақтай отырып тасымалсыз жазылады. Азат жол үшінші белгіден басталады. Формулалар тек **формалар редакторы (Microsoft Equation)** қосымшасында терілу керек. **Кестелер, суреттер және схемалар** қосымша бояуларсыз жазылады.

Мәтінде **квадрат жақшалар** ішінде қолданылған әдебиеттерге сілтемелер, ал **қолданылған әдебиеттер** тізімі мақала соңына 5-15 атау көлемінде жазылады. Кириллицада ұсынылған әдебиеттер екі нұсқада - түпнұсқада және романизацияланған алфавитте (**транслитерация** - [http:// www.translit.ru](http://www.translit.ru)) беріледі.

Қолданылған әдебиеттер тізімінен кейін мақаланың мақсаты мен қолданылған зерттеу әдістері көрсетілген **андатпа** (150–200 сөз, 14 кегль) үш тілде жазылады. Одан әрі, мақаланың **атауы** үш тілде жазылады.

Журналдың потенциалды авторлары тақырыптарына сәйкес мақаланың құрылымы бойынша келесі ережелерді ұстануы тиіс (**атауы, андатпа, тірек сөздер, кіріспе, материалдар мен әдістер, нәтижелер, талқылаулар, қорытынды, қаржыландыру туралы ақпарат (бар болса), әдебиеттер, транслитерацияланған әдебиеттер тізімі**).

Мақаланың құрылымдық элементтерінің тақырыптары қалың қаріппен көрсетілуі керек.

Мақала мәтіні еш жерде жарияланбаған түпнұсқалық нұсқада болуы тиіс.

Мақала жасырын рецензиялаудан өтеді, рецензенттерді журналдың редколлегиясы тағайындайды.

Мақаланың соңында толық аты-жөнін, кері мекенжайын, телефондарын, факсін, электрондық пошта мекенжайын (e-mail) көрсетуіңізді сұраймыз.

Мақаланың мазмұнына автор (авторлар) жауапты. Ғылыми-редакциялық кеңестің пікірі әрдайым автордың (авторлардың) пікірімен сәйкес келе бермейді. Редакциялық кеңес мақалаларды жариялау немесе қабылдамау құқығын өзіне қалдырады.

Ғылыми плагиатты анықтау және оның алдын алу мақсатында «Тұран» университетінде ғылыми плагиатты анықтау және оның алдын алу жөніндегі қызметті ұйымдастыру туралы ережеге» сәйкес журнал редакциясы жариялауға ұсынылған мақалаларды антиплагиат бойынша тексерістен өткізеді.

Біздің басылымға қайта басылған кезде сілтеме міндетті.

Біздің мекен-жайымыз: **050013, Алматы қ., Сәтпаев көш., 16Аа, «Тұран» университеті.**

Анықтама телефоны: **8(727) 260-40-18, 260-70-00.**

Сайт: <https://ejcrpp.turan-edu.kz/jour/index>

Редакциялық алқа

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ, ПУБЛИКУЕМЫХ В ЖУРНАЛЕ EURASIAN SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW

Материалы принимаются на казахском, русском и английском языках через официальный сайт журнала (<https://ejcrpp.turan-edu.kz/jour/index>), в котором имеется подробная инструкция для авторов о процессе подачи статей, а также об оплате публикации.

Текст статьи должен быть набран в **WINWORD XP** или *. RTF (Reach text format). Шрифт **Times New Roman**, кегль **14**, текст должен быть набран через один интервал и не превышать **12** страниц.

В левой верхней части листа печатается **МРНТИ, УДК и JEL**.

Далее в правой верхней части листа печатаются на трех языках (казахском, русском и английском) фамилия и инициалы автора, место работы, ученая степень и звание, название страны и города, e-mail; если авторов несколько – указать основного автора статьи (знаком*). В середине листа прописными буквами печатаются **название** материала, далее – **ключевые слова** (5–7 слов, в том числе не более двух словосочетаний) на трех языках. Затем идет текст, который следует печатать **без переносов**, соблюдая следующие размеры полей: левое – 30 мм, правое – 10 мм, верхнее – 15 мм, нижнее – 20 мм. Абзацный отступ начинается с третьего знака. Формулы набирать только в приложении – **редактор формул (Microsoft Equation)**. **Таблицы, рисунки и схемы** печатаются без заливок.

В тексте в **квадратных скобках** даются ссылки на использованную литературу, **список литературы** печатается в конце статьи в количестве 5–15 наименований. Литература, представленная на кириллице, дается в двух вариантах – в оригинале и романизированным алфавитом (**транслитерация** – <http://www.translit.ru>).

После списка литературы должна быть **аннотация** (150–200 слов, 14 кегль) на трех языках, в которой указываются цель статьи и использованные методы исследования. Далее печатается **название статьи** также на трех языках.

Потенциальные авторы журнала должны в соответствии с заголовками придерживаться следующих правил по структуре статьи (**название, аннотация, ключевые слова, введение, материалы и методы, результаты, обсуждение, заключение, информация о финансировании (при наличии), литература, транслитерированный список литературы**).

Заголовки структурных элементов статьи должны быть выделены жирным шрифтом.

Текст статьи должен быть оригинальным, ранее нигде не опубликованным.

Статья проходит «слепое» рецензирование, рецензенты назначаются редколлегией журнала.

В конце статьи просим указать Ф.И.О. полностью, обратный адрес, телефоны, факс, адрес электронной почты (e-mail).

Ответственность за содержание статьи несет автор (авторы). Мнение Научно-редакционного совета не всегда совпадает с мнением автора (авторов). Редакционный совет оставляет за собой право публикации или отклонения статей.

В целях выявления и предотвращения научного плагиата в соответствии с «Положением об организации деятельности по выявлению и предотвращению научного плагиата в университете «Туран» редакцией журнала проводится проверка на антиплагиат статей, представленных для публикации.

Ссылка на наше издание при перепечатке обязательна.

Наш адрес: **050013, г. Алматы, ул. Сатпаева, 16А, университет «Туран».**

Телефон для справок: **8(727) 260-40-18, 260-70-00.**

Сайт: **<https://ejcrpp.turan-edu.kz/jour/index>**

Редакционная коллегия

**EURASIAN SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW
(ESJL)**

**Scientific and practical journal
№ 1(10) 2025**

Computer layout: Zhuikova M.A.
Proofreader: Skuratova I.M.

Signed to the press on 19.03.2025
Offset paper No. 1,62 x 84/16. Density 80g/m².
Conditional printed sheets 7,5 Conditional publishing sheets 7,8
Circulation 500 copies
Order No. 16

Editorial Office address:
The original layout was prepared by the editorial and
publishing Department of Turan University

г. Алматы, ул. Сатпаева, 16А, университет «Туран».
Тел.: 260-40-18, 260-70-00.

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК
